

Brusel 27. října 2021
(OR. en)

13290/21

WTO 247

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	27. října 2021
Příjemce:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generální tajemník Rady Evropské unie

Č. dok. Komise:	COM(2021) 654 final
Předmět:	ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ o provádění a prosazování obchodních dohod EU

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2021) 654 final.

Příloha: COM(2021) 654 final

V Bruselu dne 27.10.2021
COM(2021) 654 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

o provádění a prosazování obchodních dohod EU

{SWD(2021) 297 final}

OBSAH

I.	Úvod	2
II.	Důsledné využívání možností, které nabízejí obchodní dohody EU.....	8
II.1	Obchodování s preferenčními partnery – přehled vývoje v roce 2020.....	8
II.2	Pokrok v provádění obchodních dohod EU: Příklady ze čtyř regionů (Asie, Amerika, země evropského sousedství a africké, karibské a tichomořské země)	13
III.	Podpora využívání obchodních dohod malými a středními podniky	23
IV.	Odstraňování překážek a hledání řešení	29
IV.1	Současný stav obchodních překážek a jejich odstraňování v náročném roce	29
IV.2	Snazší podávání stížností: jednotné kontaktní místo	36
V.	Dvoustranné a mnohostranné prosazování obchodních závazků: řešení sporů.....	38
V.1	Využití postupu řešení sporů.....	38
V.2	Obnovení skupiny rozhodců a odborníků na obchod a udržitelný rozvoj.....	41
V.3	Reakce na překážky při řešení sporů	41

Výroční zpráva o provádění a prosazování za rok 2021

I. Úvod

Toto je první konsolidovaná zpráva Komise o opatřeních v oblasti provádění a prosazování obchodních dohod. Následuje po jmenování prvního **vrchního úředníka pro dodržování obchodních dohod** v Komisi dne 24. července 2020, který má řídit účinné provádění a vymáhání obchodních dohod a ujednání EU a dohlížet na ně, přičemž má výslovné pověření podávat zprávy Evropskému parlamentu, Radě a veřejnosti. Proto byla vypracována tato zpráva, která bude zveřejňována každoročně.

Posun k **ještě důraznějšímu provádění a vymáhání** obchodních závazků pod vedením Komise v čele s předsedkyní von der Leyenovou vyplývá ze dvou hlavních faktorů: za prvé, po deseti letech intenzivních a úspěšných jednání, která rozšířila síť preferenčních obchodních dohod EU, se nyní EU musí ještě více zaměřit na jejich úplné a účinné provádění. Za druhé, prostředí globální obchodní politiky se v posledních několika letech velmi výrazně změnilo a objevují se nové výzvy. Patří k nim strukturální nerovnováhy, otázky týkající se rovných podmínek a přístupu na trh a politické využívání neodůvodněných omezujících jednostranných opatření nebo dokonce ekonomického nátlaku ze strany obchodních partnerů EU, a EU musí všechny tyto problémy řešit důrazněji.

Struktura zprávy

Zpráva referuje o **čtyřech prioritních oblastech provádění a prosazování**, jimiž je:

1. důsledné využívání možností, které nabízejí obchodní dohody EU (oddíl II);
2. podpora využívání obchodních dohod malými a středními podniky (oddíl III);
3. odstraňování překážek a hledání řešení (oddíl IV) a
4. dvoustranné a mnohostranné prosazování obchodních závazků: řešení sporů (oddíl V).

Zpráva popisuje dopad hospodářsky nejvýznamnějších obchodních dohod EU a opatření ze strany Komise zaměřených na odstraňování překážek obchodu a investic na trzích třetích zemí. Do jediné zprávy slučuje dřívější výroční zprávu o provádění obchodních dohod EU¹ a pracovní dokument útvarů Komise i dřívější výroční zprávu o překážkách obchodu a investic². Obsahuje informace o činnostech prováděných Komisí ve spolupráci s členskými státy v rámci strategie pro přístup na trh s cílem zlepšit přístup na trh a pomoci malým a středním podnikům co nejlépe využít obchodních dohod EU a ukazuje, jak Komise spolupracuje s občanskou společností. Informuje rovněž o opatřeních zaměřených na prosazování obchodních pravidel, která Komise přijala v rámci mechanismů pro řešení sporů Světové obchodní organizace (WTO), ve dvoustranných obchodních dohodách a v rámci

¹ První zpráva vydaná v roce 2017; čtvrtá a poslední zpráva: COM(2020) 705 ze dne 12. listopadu, k dispozici na adrese [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2020\)705&lang=cs](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2020)705&lang=cs)

² První zpráva vydaná v roce 2010; desátá a poslední zpráva: COM(2020) 236 ze dne 15. června, k dispozici na adrese [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2020\)236&lang=cs](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2020)236&lang=cs)

nařízení EU o obchodních překážkách³. A konečně zpráva poskytuje statistické údaje o obchodu a investicích týkající se 37 hlavních obchodních dohod EU za rok 2020 (zboží) a 2019 (služby) a zachycuje významný vývoj v této oblasti až do konce druhého čtvrtletí roku 2021.

Vzhledem k tomu, že dohoda o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím vstoupila v platnost teprve 1. května 2021 (prozatímně se uplatňuje od 1. ledna), bude o ní pojednáno ve vydání této zprávy z roku 2022.

Doprovodný pracovní dokument útvarů Komise⁴ obsahuje další informace, které doplňují oddíl II.2 této zprávy týkající se každé z 37 hlavních obchodních dohod EU, které byly v roce 2020 v platnosti po dostatečně dlouhou dobu. Pracovní dokument útvarů Komise obsahuje rovněž informace doplňující oddíl IV.1 této zprávy, zejména seznam překážek, jež byly v roce 2020 nově zjištěny, a seznam překážek v témže období zcela nebo částečně vyřešených.

Oblasti, na které se vztahuje samostatné podávání zpráv (jednostranné nástroje)

Následující oblasti provádění a prosazování jsou předmětem podávání samostatných zpráv ze strany Komise:

1. Využívání **nástrojů na ochranu obchodu** v případě dumpingového dovozu nebo dovozu subvencovaných výrobků, které škodí průmyslu EU, nebo opatření zaměřená na boj proti padělanému zboží či jinému porušování práv duševního vlastnictví společností EU v zahraničí jsou předmětem výroční *zprávy o ochraně obchodu*⁵ a střídavě vycházejících pololetních publikací Komise, kterými jsou *zpráva o právech duševního vlastnictví*⁶ a *kontrolní seznam EU v oblasti padělání a pirátství*⁷.
2. Využíváním **nástrojů politiky pro kontrolu vývozu a investic** ze strany Komise, zejména nařízení EU o *kontrole vývozu zboží dvojího užití*⁸ a *mechanismu prověřování přímých zahraničních investic*⁹ se budou zabývat zprávy očekávané v

³ Nařízení (EU) 2015/1843, kterým se stanoví postupy Unie v oblasti společné obchodní politiky k zajištění výkonu práv Unie podle mezinárodních obchodních pravidel, zejména pravidel sjednaných v rámci Světové obchodní organizace (kodifikované znění), *Úř. věst. L 272, 16.10.2015, s. 1.*

⁴ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

⁵ 39. výroční zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o antidumpingových, antisubvenčních a ochranných činnostech EU a o využití nástrojů na ochranu obchodu ze strany třetích zemí vůči EU v roce 2020; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0496&from=EN>

⁶ Zpráva o ochraně a prosazování práv duševního vlastnictví ve třetích zemích ze dne 27. dubna 2021; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf

⁷ Kontrolní seznam EU pro padělání a pirátství, pracovní dokument útvarů Komise (2020) 360 final ze dne 14. prosince 2020; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/december/tradoc_159183.pdf

⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/821 ze dne 20. května 2021, kterým se zavádí režim Unie pro kontrolu vývozu, zprostředkování, technické pomoci, tranzitu a přepravy zboží dvojího užití (přepřepované znění), *Úř. věst. L 206, 11.6.2021, s. 1* (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0821>) (dříve nařízení Rady (ES) č. 428/2009 ze dne 5. května 2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití, *Úř. věst. L 134, 29.5.2009, s. 1* (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32009R0428&qid=1634712878022>)).

⁹ Nařízení (EU) 2019/452, kterým se stanoví rámec pro prověřování přímých zahraničních investic směřujících do Unie; *Úř. věst. L 79I, 21.3.2019, s. 1.*

polovině listopadu 2021, které poprvé poskytnou podrobný přehled o kontrolách strategických investic a vývozu prováděných EU. Zprávy o posledně jmenované oblasti jsou podávány již od roku 2013 na dobrovolné bázi. Podle nového nařízení o kontrole vývozu je nyní podávání výročních zpráv povinné a podléhá požadavkům na transparentnost.

3. A konečně informace o působení a činnosti v oblasti monitorování a prosazování práva v rámci všeobecného systému preferencí EU jsou uvedeny rovněž v samostatné zprávě, která vychází každé 2–3 roky. Dne 22. září 2021 přijala Komise návrh nového nařízení o systému všeobecných celních preferencí (GSP)¹⁰, které vstoupí v platnost 1. ledna 2024.

Nové nástroje zavedené v roce 2020

Upřednostnění účinného provádění a prosazování vedlo Komisi ve druhé části roku 2020 rovněž k zavedení **nových nástrojů, které jsou určeny přímo zúčastněným stranám** a jejichž cílem je zapojit je do úsilí Komise v této oblasti a zlepšit účinnost tohoto úsilí.

- ✓ V říjnu 2020 spustila Komise v reakci na konkrétní požadavky zúčastněných stran a Evropského parlamentu nový portál „**Access2Markets**“ (A2M)¹¹, který poskytuje snadno dostupné a vícejazyčné informace o tom, jak obchodní dohody EU fungují v praxi, včetně specifických funkcí, které provozovatelům pomáhají orientovat se v jejich složitějších prvcích. Portál A2M obsahuje specifické nástroje, které pomáhají lidem i podnikům všech velikostí co nejlépe využívat obchodní dohody EU (například nástroj pro sebehodnocení pravidel původu (Rules of Origin Self-Assessment tool, ROSA)). Cílem je ještě více usnadnit společnostem přístup na trhy třetích zemí.
- ✓ V listopadu 2020 zřídila Komise v rámci Generálního ředitelství pro obchod **jednotné kontaktní místo**¹², jehož součástí je mechanismus pro podávání stížností, který umožní všem zúčastněným stranám z EU podávat stížnosti týkající se možného nedodržování závazků v oblasti mezinárodního obchodu ze strany třetích zemí ve vztahu k EU. Jednotné kontaktní místo řeší stížnosti ohledně parity týkající se přístupu na trh, stížnosti týkající se závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje a stížnosti týkající se všeobecného systému preferencí. Tento nový nástroj je přístupný prostřednictvím portálu A2M. Soubor provozních pokynů¹³ postupně provádí uživatele informacemi, které je nutné poskytnout, aby bylo možné podat stížnost. Na základě prvních měsíců provozu byly tyto pokyny aktualizovány, aby byl proces podávání stížností přehlednější a lépe podporovaný. Rozsah a funkčnost portálu A2M

¹⁰https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0fe49a24-1c94-11ec-b4fe-01aa75ed71a1.0015.02/DOC_1&format=PDF

¹¹ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/cs/home>

¹² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_20_2134

¹³ https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/form-assets/operational_guidelines.pdf

a jednotného kontaktního místa budou v následujících dvanácti měsících i nadále aktualizovány na základě průběžné zpětné vazby od zúčastněných stran.

Toto zavedení nových nástrojů, které mohou přímo využívat zúčastněné strany, doplňuje opatření týkající se provádění a prosazování, která byla iniciována útvary Komise **z moci úřední**, tj. na základě vlastních správních pravomocí Komise.

Zpráva se zabývá tím, jak tato zlepšení společně vedla ke konkrétním výsledkům, které vyplývají z těchto skutečností:

- **systematičtější využívání institucionálních struktur** vytvořených obchodními dohodami EU (zejména síť výborů a podvýborů preferenčních dohod EU) k zajištění účinného provádění závazků ze strany třetích zemí a odstraňování překážek přístupu na trh,
- aktivní **mobilizace „ekosystému“ partnerství v oblasti přístupu na trh** s cílem předcházet obchodním překážkám a řešit je, včetně Komise, členských států a orgánů zastupujících zúčastněné strany EU, a to jak v Bruselu, tak ve třetích zemích (s mobilizací sítě delegací EU za Komisi a velvyslanectví členských států) za účelem řešení problémů s dodržováním předpisů ze strany třetích zemí,
- vysoký stupeň aktivity, pokud jde o **využívání mechanismů řešení sporů** v rámci WTO a v rámci dvoustranných obchodních dohod, přičemž EU nyní zahájila čtyři taková řízení a ve dvou z těchto sporů zvítězila, a to v roce 2020 vůči Ukrajině a počátkem roku 2021 vůči Jižní Koreji, a dále dokončení dvou šetření na základě nařízení o obchodních překážkách,
- pokračující **mobilizace zástupců občanské společnosti** při provádění obchodních dohod a ujednání EU, zejména závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje v rámci těchto dohod, mimo jiné prostřednictvím **interních poradních skupin** a fór občanské společnosti a podpory poskytované jejich činnosti i partnerství s mezinárodními organizacemi, jako je MOP.

Nové legislativní nástroje zavedené v letech 2020 a 2021

V oblasti prosazování obchodních dohod v širokém slova smyslu EU od ledna 2020 **posílila své právní nástroje související s prosazováním práva.**

Dne 11. října 2020 vstoupilo v platnost **nařízení EU o prověřování přímých zahraničních investic**, které spustilo mechanismus spolupráce¹⁴. Dne 12. února 2021 vstoupilo v platnost pozměněné **nařízení EU o dodržování obchodních dohod**¹⁵, které pomáhá překonávat případnou paralýzu rámců EU pro řešení sporů a rozšiřuje rozsah nápravných opatření v

¹⁴ Viz poznámka pod čarou č. 9.

¹⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/167 ze dne 10. února 2021, kterým se mění nařízení (EU) č. 654/2014 o výkonu práv Unie za účelem uplatňování a prosazování pravidel mezinárodního obchodu, *Úř. věst. L 49, 12.2.2021, s. 1.*

důsledku obchodního sporu. Pozměněné **nařízení EU o kontrole vývozu** vstoupilo v platnost dne 9. září 2021¹⁶.

Doplnění souboru nástrojů

V neposlední řadě Komise **stále zdokonaluje řadu dalších důležitých legislativních i jiných nástrojů**, které mají soubor nástrojů doplnit. Tyto nástroje společně zajistí, aby byla EU lépe vybavena pro řešení problémů v oblasti mezinárodního obchodu, a to zejména 1) prostředky k vymáhání (prostřednictvím svého nařízení o prosazování pravidel a mnohostranného prozatímního ujednání o odvolání při rozhodčím řízení) dohodnutých závazků v rámci obchodních dohod, 2) autonomními právními předpisy/nástroji k zajištění rovných podmínek v tradičních oblastech obchodu a investic (např. nástroj pro zahraniční subvence, možné schválení nástroje pro mezinárodní zadávání veřejných zakázek), 3) autonomními právními předpisy/nástroji k zajištění ochrany zájmů EU v hospodářských oblastech, které jsou převážně spojeny s bezpečností (např. prověřování přímých zahraničních investic, kontroly vývozu, nástroj proti nátlaku), a 4) nástroji na podporu úsilí EU v oblasti ekologie a udržitelnosti.

Jedná se o tyto konkrétní probíhající iniciativy:

- **návrh** Komise na vytvoření **nástroje pro mezinárodní zadávání veřejných zakázek**, přičemž pokrok, kterého bylo dosaženo v Radě¹⁷, nyní umožňuje jeho dokončení v nadcházejících měsících,
- návrh Komise na nový právní nástroj pro řešení **narušení způsobených zahraničními subvencemi**¹⁸ na vnitřním trhu,
- připravovaný návrh Komise na nový právní nástroj pro boj proti **ekonomickému nátlaku** ze strany třetích zemí,
- připravovaný návrh Komise na nové právní nástroje týkající se **závazného systému náležité péče a odlesňování**,
- zahájení **přezkumu patnáctibodového akčního plánu pro obchod a udržitelný rozvoj**¹⁹ v létě roku 2021.

Tyto účinnější nástroje a obnovený důraz Komise na prosazování práva společně s trvalým přiměřeným využíváním tradičních obchodních nástrojů (antidumpingové clo, vyrovnávání subvencí) založeným na pravidlech zajišťují kontinuitu politiky.

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:206:FULL&from=EN>

¹⁷ Dne 2. června 2021 se Rada s Parlamentem dohodla na mandátu pro jednání o nástroji pro mezinárodní zadávání veřejných zakázek, viz <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9175-2021-INIT/en/pdf>

¹⁸ Návrh nařízení o zahraničních subvencích narušujících vnitřní trh ze dne 5. května 2021, COM(2021) 223 final, viz https://ec.europa.eu/competition/international/overview/proposal_for_regulation.pdf

¹⁹ Veřejná konzultace týkající se patnáctibodového akčního plánu pro obchod a udržitelný rozvoj byla zahájena dne 27. července a bude probíhat do 31. října 2021.

https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=301

Jak Komise stále vyvíjí nové a vylepšené nástroje a pomůcky k řešení řady problémů při provádění a prosazování, je stále důležitější spolupráce s členskými státy a zúčastněnými stranami (podniky, organizacemi na podporu obchodu, sociálními partnery, skupinami občanské společnosti, nevládními organizacemi), stejně jako spolupráce s podobně smýšlejícími třetími zeměmi, abychom mohli uskutečňovat závazky, jež jsme přijali, a zajišťovat, aby tyto nástroje a pomůcky i nadále přinášely skutečné výsledky v dané oblasti.

II. Důsledné využívání možností, které nabízejí obchodní dohody EU

II.1 Obchodování s preferenčními partnery – přehled vývoje v roce 2020

Statistiky o vývoji obchodních toků v tomto pododdíle vycházejí z údajů Eurostatu za EU-27 v březnu 2021 a zahrnují 37 hlavních preferenčních obchodních dohod²⁰ s 67 partnery platných po celý rok 2020, které představují více než 90 % preferenčního obchodu EU. Podrobnější informace o těchto 37 hlavních preferenčních dohodách jsou uvedeny v pracovním dokumentu útvarů Komise²¹ připojeném k této zprávě. Údaje o využívání celních preferencí preferenčními obchodními partnerskými zeměmi a vývozci z EU jsou zveřejněny odděleně na internetových stránkách Komise²² s cílem zvýšit transparentnost a povzbudit obchodní sdružení a členské státy k provedení vlastního výzkumu a k identifikaci faktorů, které lidi motivují nebo nemotivují k obchodování v rámci obchodních dohod EU. Vzorce využívání preferencí jsou zachyceny rovněž v pravidelném následném hodnocení dohod EU a v činnosti specifické pro dané odvětví²³.

V roce 2020 se téměř třetina obchodů EU uskutečnila v rámci preferenčních obchodních dohod...

Obchod s 67 obchodními partnery, o kterém pojednává tento oddíl, v roce 2020 činil 1 167 miliard EUR neboli 32,0 % celkového zahraničního obchodu EU, přičemž 646 miliard EUR připadá na vývoz a 521 miliard EUR na dovoz, což vedlo k obchodnímu přebytku EU ve výši 124 miliard EUR.²⁴

Graf 1: Zahraniční obchod EU (2020)

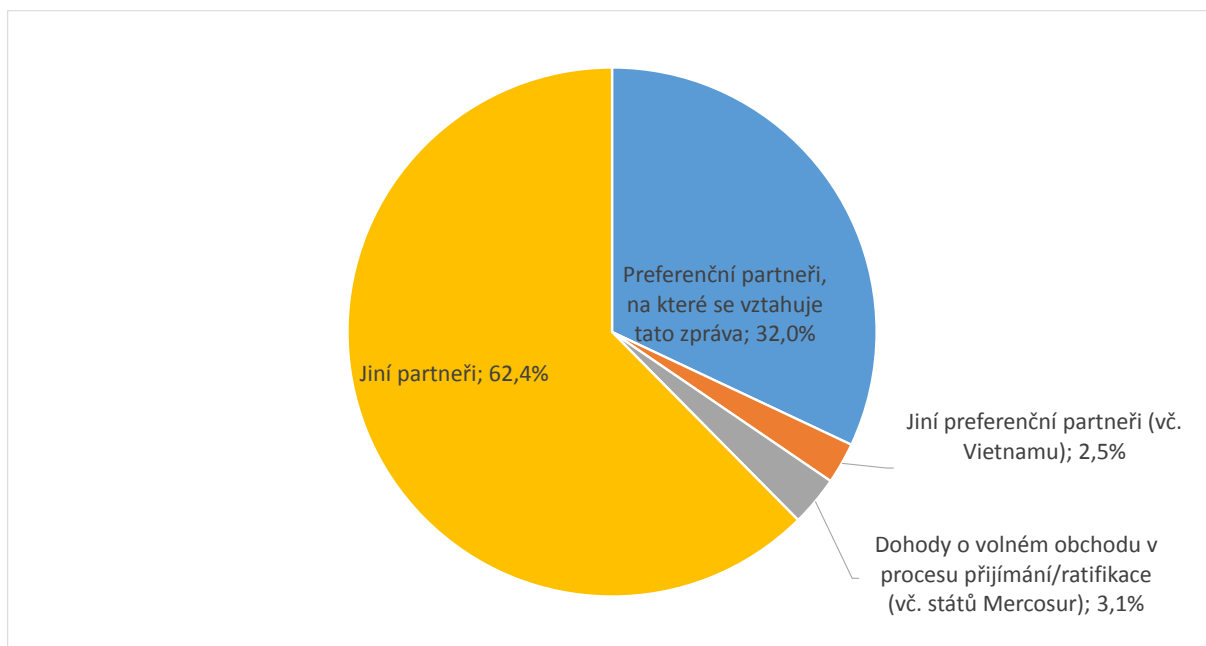
²⁰ Vzhledem k tomu, že dohoda EU s Vietnamem vstoupila v platnost teprve 1. srpna 2020, není do níže uvedeného kvantitativního hodnocení (statistiky) ještě zahrnuta. Dohoda o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím, která vstoupila v platnost dne 1. ledna 2021, není do této zprávy ještě zahrnuta, protože se v roce 2020 neuplatňovala.

²¹ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

²² <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>

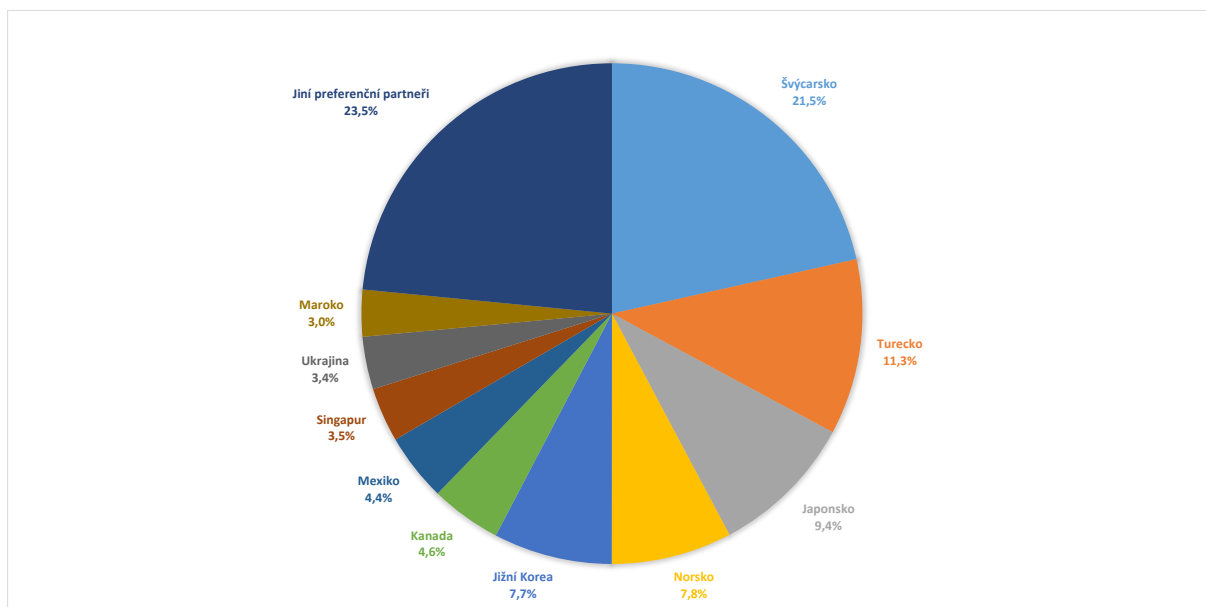
²³ Například pracovní skupiny pro přístup na trh, které se konaly v letech 2020 a 2021 a byly zaměřeny na textilní a kožedělný průmysl, obuv, pneumatiky a zdravotnické prostředky.

²⁴ Obchod se všemi 77 preferenčními obchodními partnery v roce 2020 činil 1 259 miliard EUR neboli 34,5 % celkového zahraničního obchodu EU, přičemž 672 miliard EUR připadá na vývoz a 586 miliard EUR na dovoz, což vedlo k obchodnímu přebytku EU ve výši 86 miliard EUR.

Jak je patrné z grafu 2 níže, největším preferenčním partnerem EU zůstalo Švýcarsko, které představovalo 21,5 % obchodu EU s 67 obchodními partnery, o kterých pojednává tato zpráva, a po něm následovalo Turecko s 11,3 %, Japonsko s 9,4 %, Norsko se 7,8 % a Jižní Korea se 7,7 %. Těchto pět partnerů společně tvořilo více než polovinu preferenčního obchodu EU (57,7 %). Pokud jde o celkový objem obchodu, je Švýcarsko čtvrtým partnerem EU za Čínou, USA a Spojeným královstvím, zatímco Turecko, Japonsko, Norsko a Jižní Korea jsou na šestém až devátém místě za Ruskem a před Indií.

Graf 2: Obchod EU se zbožím podle preferenčních partnerů (2020)

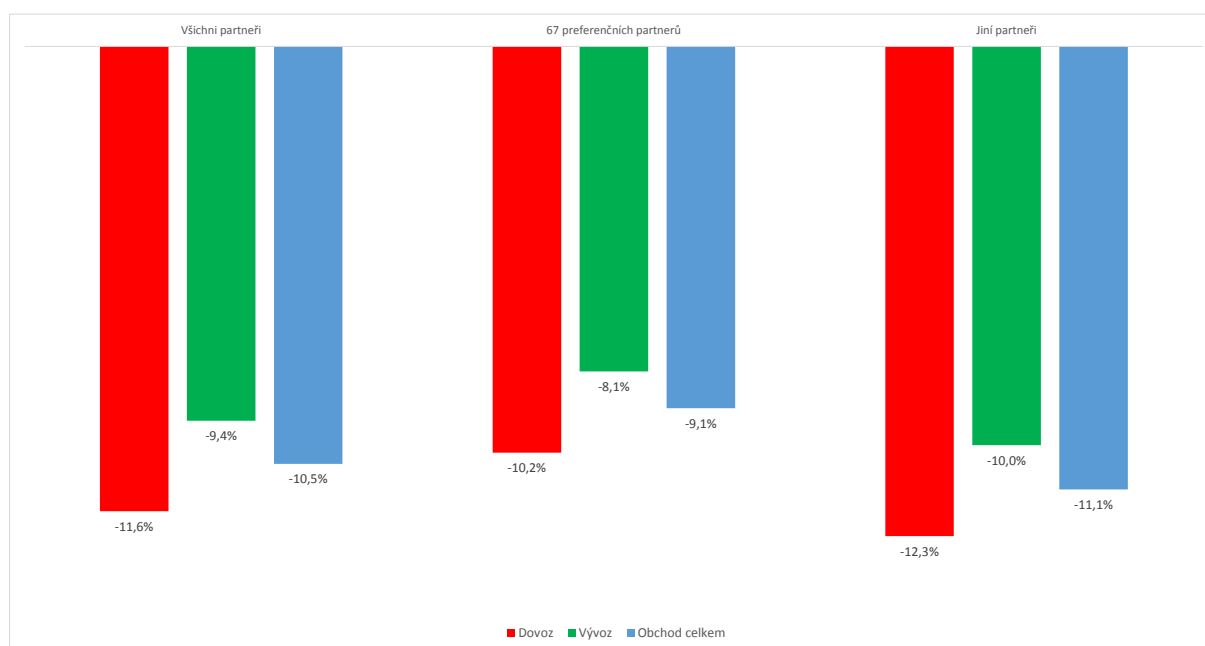
Pandemie COVID-19 způsobila závažný hospodářský otřes, ale preferenční obchod se držel o něco lépe.

Hospodářský dopad pandemie COVID-19 byl závažný a obchod s 67 preferenčními partnery EU poklesl o 9,1 %. Existují však pozoruhodné výjimky, například nárůst vývozu chemických látek (z

velké části způsobený 10% skokem ve vývozu farmaceutických výrobků v rámci dohod, které jsou zahrnuty to této zprávy). Celkově měl obchod EU s průmyslovými výrobky s 67 partnery přebytek ve výši 116,8 miliard EUR, což ve srovnání s rokem 2019 představuje nárůst o 2,1 miliardy EUR.

Jak je vidět v grafu 3 níže, držel se preferenční obchod EU lépe než obchod EU s nepreferenčními partnery (-11,1 %) a obchod se zbytkem světa (-10,5 %). Stejný trend se projevil i v preferenčním vývozu zboží, přičemž pokles byl o 2 procentní body menší než u nepreferenčního obchodu.

Graf 3: Roční růst obchodu podle partnerů (2019–2020)

Obchod se zemědělsko-potravinářskými produkty s preferenčními partnery rostl dvakrát rychleji než celkový obchod se zemědělsko-potravinářskými produkty.

Obchod se zemědělsko-potravinářskými produkty s preferenčními partnery vzrostl o 2,2 %, což představuje pokles oproti 8,7 % v roce 2019, avšak vzrostl dvakrát rychleji než celkový obchod se zemědělsko-potravinářskými produkty (který vzrostl o 1 %). Vývoz zemědělsko-potravinářských produktů v rámci preferenčních dohod vzrostl o 1,8 %, zatímco dovoz vzrostl o 2,7 %.

Lotyšské obilí se dostalo do Japonska

Dohoda mezi EU a Japonskem o hospodářském partnerství pomohla společnosti Dobeles dzirnavnieks, která je předním zpracovatelem obilí v Pobaltí a největším výrobcem těstovin v severní Evropě, získat postavení na trhu v Japonsku. „Jasný rámec, který EU stanovila pro vývoz, je klíčový k tomu, abychom se svým podnikáním mohli pronikat na nové trhy. Náš model udržitelné výroby a náš pokrok v oblasti ekologické produkce představují pro společnost Dobeles dzirnavnieks velký růstový potenciál v EU i mimo ni.“ (Kristaps Amsils, předseda představenstva, AS Dobeles dzirnavnieks)

Studie Komise o obchodu se zemědělsko-potravinářskými produkty potvrzuje přístup EU

Výhledová studie Komise²⁵ zveřejněná dne 26. ledna 2021 se zabývá očekávanými kumulativními hospodářskými dopady probíhajících a nadcházejících obchodních jednání o zemědělském odvětví EU do roku 2030, včetně konkrétních výsledků u některých zemědělských produktů po uzavření 12 obchodních dohod. Studie zjistila, že provádění 12 dohod o volném obchodu by souhrnně mělo vést k vyváženému nárůstu vývozu a dovozu zemědělských a

²⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/trade/documents/jrc-cumulative-economic-impact-of-trade-agreements-on-eu-agriculture_en.pdf

potravinářských produktů z EU a do EU, přičemž nárůst vývozu by byl o něco vyšší. Studie rovněž potvrdila, že přístup EU, který spočívá v poskytování lepšího přístupu na trh ve formě celních kvót pro nejcitlivější produkty (zejména hovězí maso, skopové maso, drůbež, cukr a rýži) umožnil EU lépe chránit související odvětví.

V roce 2020 Komise znovu sledovala dovoz některých průmyslových výrobků a zemědělsko-potravinářských produktů do EU, jak vyžadují příslušná nařízení....

Zvláštní povinnosti týkající se sledování (Jižní Korea, latinskoamerické partnerské země)

Jak vyžaduje nařízení (EU) č. 511/2011²⁶, Komise sledovala dovoz klíčových automobilových dílů a elektroniky z Jižní Koreje od nejdůležitějších dodavatelů (mimo EU). V roce 2020 klesl dovoz motorů a dílů z Koreje o 19 %, zatímco dovoz základních automobilových dílů mírně vzrostl (o 5 %). Současně se snížil dovoz vozidel z Koreje do EU o 16 %.

Komise rovněž sledovala dovoz čerstvých banánů z Kolumbie, Ekvádoru a Peru a ze Střední Ameriky do EU, jak vyžadují nařízení EU č. 19/2013²⁷ a č. 20/2013²⁸. Vývoj dovozu v roce 2020 nebyl důvodem k žádným následným opatřením. Komise bude i nadále provádět pravidelné analýzy stavu trhu a producentů banánů v Unii a v případě potřeby situaci přezkoumá společně s členskými státy a zúčastněnými stranami.

Obchod se službami poklesl, avšak EU si v oblasti služeb udržela přebytek...

U preferenčního **obchodu službami** jsou nejnovější údaje uvedeny za rok 2019 (před pandemií COVID-19). Obchod službami s 67 partnery, na něž se vztahuje tato zpráva, vzrostl o 7,8 %, rostl tedy pomaleji než celkový objem obchodu službami mimo EU (+10,5 %). Zároveň vzrostl objem obchodu službami s 19 preferenčními partnery, na něž se vztahuje tato zpráva a kteří přijali závazky v oblasti služeb,²⁹ a to o 14 %, zaznamenal tedy větší růst než celkový objem obchodu službami. Preferenční obchod službami se všemi 67 partnery, o kterých pojednává tento oddíl, zaznamenal obchodní přebytek ve výši 90 miliard EUR, i když ve srovnání s rokem 2018 došlo k poklesu o 7,8 %. Obchod službami rostl nejvýrazněji mezi EU a jejími partnery ze zemí AKT (40 %) a třemi partnery zapojenými do prohloubené a komplexní zóny volného obchodu (Moldavsko, Gruzie a Ukrajina: 16 %).

²⁶ Nařízení (EU) č. 511/2011 (Úř. věst. L 145, 31.5.2011, s. 19); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=CELEX:32011R0511>

²⁷ Nařízení (EU) č. 19/2013 (Úř. věst. L 17, 19.1.2013, s. 1); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0019>

²⁸ Nařízení (EU) č. 20/2013 (Úř. věst. L 17, 19.1.2013, s. 13); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0020>

²⁹ Norsko, Ukrajina, Moldavsko, Gruzie, Chile, Střední Amerika, andské země, Mexiko, Kanada, sdružení Cariforum, Jižní Korea a Japonsko.

II.2 Pokrok v provádění obchodních dohod EU: Příklady ze čtyř regionů (Asie, Amerika, země evropského sousedství a africké, karibské a tichomořské země)³⁰

A. Sledování závazků vyplývajících z obchodních dohod EU a podpora nových dohod

Sledování místního dění je klíčovou součástí účinného provádění...

Komise od samého začátku **aktivně sleduje právní rámec týkající se plnění závazků** ze strany partnerské země. V některých případech Komise vypsala nabídková řízení na specializované projekty, aby získala **přesný přehled o aktuálním stavu provádění na straně partnerské země**, zejména pokud se jedná o složitější záležitosti (např. záležitosti, které se netýkají cel, a kroky vyžadující legislativní opatření v partnerských zemích). Zde je zásadní práce delegací EU.

- *Příklad dohody o hospodářském partnerství mezi EU a Japonskem*: Díky projektu nástroje partnerství ve výši 1 milionu EUR (nástroj na podporu provádění dohody o hospodářském partnerství mezi EU a Japonskem) zahájenému v roce 2019 byla Komise schopna prostřednictvím svého obchodního týmu v rámci delegace EU v Tokiu sledovat hlavní kroky, které Japonsko podniklo od prvního roku provádění dohody o hospodářském partnerství mezi EU a Japonskem. V srpnu 2020 vydala Komise zprávu o pokroku týkající se prvního roku provádění dohody o hospodářském partnerství³¹, která pomohla zaměřit se při jednání s japonskými protějšky v příslušných výborech na dosud nevyřešené otázky, jako je zadávání veřejných zakázek.³²

Podpora nových dohod je klíčová pro povědomí o nich mezi příjemci...

- *Příklad dohod o volném obchodu se Singapurem a Vietnamem*: Pokud jde o dvě nejnovější dohody, a to dohody se Singapurem a Vietnamem, zahájila Komise v roce 2020 v rámci nástroje na podporu politik dva projekty ve výši 285 000 EUR, resp. 700 000 EUR na podporu delegací EU při prosazování těchto dohod. V případě Vietnamu to vedlo k opatřením na podporu dohody o volném obchodu mezi EU a Vietnamem, ale také k posílení odpovědných dodavatelských řetězců, snížení množství plastového odpadu a podpoře oběhového hospodářství. V případě Singapuru projekt kromě sledování provádění financuje organizaci řady informačních seminářů týkajících se konkrétních aspektů dohody o volném obchodu mezi EU a Singapurem, jako jsou cla, usnadnění obchodu, pravidla původu, veřejné zakázky a služby i příprava příručky pro podnikání.

...a technická spolupráce je často katalyzátorem lepšího provádění ze strany obchodních partnerů EU.

Sledování doplňuje **technická spolupráce** mezi stranami týkající se konkrétních otázek, často podporovaná projekty EU.

- *Příklad*: V roce 2020 usilovaly EU a andské země o zlepšení provádění dohody například prostřednictvím

³⁰ Podrobné informace o jednotlivých dohodách platných v roce 2020 jsou uvedeny v pracovním dokumentu útvarů Komise: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

³¹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159026.pdf

³² https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/march/tradoc_159469.pdf

- ✓ klíčového projektu IP v Latinské Americe³³, který se týká oblasti **práv duševního vlastnictví**³⁴,
- ✓ projektu věnovaného **odpovědnému chování podniků v Latinské Americe a v Karibiku**³⁵, který byl realizován ve spolupráci s OECD, MOP a Úřadem vysokého komisaře OSN pro lidská práva,
- ✓ seminářů zaměřených na konkrétní problémy v oblasti zdraví rostlin a zvířat.

B. Využití institucionálního rámce dohod EU o volném obchodu k získání přístupu na trh, řešení problémů a další spolupráci

Institucionální rámec obchodních dohod EU je pro dosahování priorit EU v oblasti provádění nezbytný. Více než 200 výborů a pracovních skupin, z nichž většina se schází každý rok, představuje strukturu, která neustále kontroluje stav provádění, aby bylo možné řešit vzniklé problémy. Tyto výbory a pracovní skupiny sdružují úředníky zabývající se obchodem i odborníky z různých útvarů Komise a veřejné správy partnerských zemí, jako jsou celní úředníci odpovědní za uplatňování pravidel nebo odborníci na ochranu životního prostředí či pracovní právo. Pořady jednání a zprávy o těchto institucionálních orgánech jsou zveřejněny na internetových stránkách Komise. Pandemie COVID-19 v roce 2020 znamenala, že tato činnost probíhala z velké části ve virtuálním formátu.

Institucionální rámec pomohl získat přístup na trh

V roce 2020 se díky tomuto zaměření a rámci podařilo **otevřít další tržní příležitosti** pro obchod se zbožím a službami. Bylo dosaženo výsledků nejen v oblasti cel a necelních opatření, ale také v oblasti **zadávání veřejných zakázek** nebo **práv duševního vlastnictví**:

- *Dohoda o volném obchodu mezi EU a Kolumbií*: Smíšený výbor pro obchod přijal rozhodnutí, kterým se působnost dohody rozšiřuje na šest nových kolumbijských agentur na ústřední úrovni státní správy.
- *Dohoda o volném obchodu mezi EU a Koreou a dohoda o hospodářském partnerství mezi EU a Japonskem*: Na příslušných ministerských zasedáních v roce 2021 byla uzavřena dohoda o rozšíření seznamu zeměpisných označení chráněných podle dohody, a to o 43 zeměpisných označení EU a 41 korejských zeměpisných označení v rámci dohody mezi EU a Koreou, a o 28 zeměpisných označení přidáných jak pro EU, tak i Japonsko. Smíšený výbor přijal v lednu 2021 rozhodnutí č. 1 o rozšíření seznamu zeměpisných označení chráněných v rámci dohody³⁶. V některých jiných odvětvích však stále existují potíže s přístupem na oba trhy³⁷.

Základním předpokladem pro řešení jsou kontakty na ministerské úrovni

³³ <https://ipkey.eu/en/latin-america>

³⁴ Další informace viz Zpráva o ochraně a prosazování práv duševního vlastnictví ve třetích zemích, s. 15; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf

³⁵ Odpovědné chování podniků v Latinské Americe a Karibiku: <https://mneguidelines.oecd.org/rbclac.htm>

³⁶ Rozhodnutí smíšeného výboru v rámci dohody o hospodářském partnerství mezi EU a Japonskem č. 1/2021 ze dne 25. ledna 2021 o změnách příloh 14-A a 14-B týkajících se zeměpisných označení [2021/109] C/2021/82, Úř. věst. L 35, 1.2.2021, s. 31 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:22021D0109>).

³⁷ Další podrobnosti viz pracovní dokument útvarů Komise: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

Výroční ministerské zasedání (smíšených) výborů pro obchod (nebo pro přidružení) může sloužit jako východisko, které **poskytne nezbytný impuls pro nalezení řešení** a bude iniciovat technickou činnost a dávat jí směr po celý rok. V těchto smíšených výborech strany často rozhodují o důležitých otázkách týkajících se provádění a mohou se dohodnout na opakovaných krocích, které je posunou vpřed. Na základě tohoto přístupu se Komise stále více snaží zařazovat hodnotící schůzky mezi smíšenými výbory v polovině období, aby bylo možné sledovat dosažený pokrok.

- *Příklad Koreje:* Na zasedání smíšeného výboru pro obchod v roce 2021 spolupředsedové přijali a podepsali administrativní úpravu přílohy týkající se automobilového odvětví, ve které se odráží technologický vývoj a vývoj právních předpisů v tomto odvětví. Na stejném zasedání byl rovněž vytyčen další postup řešení zbývajících otázek, a to v návaznosti na zjištění skupiny odborníků ohledně bilaterálního sporu v oblasti pracovních předpisů (viz oddíl V níže).

Včasné informace o návrzích opatření rovněž pomohly Komisi předcházet problémům

Institucionální rámec obchodních dohod EU podporuje rychlou a účinnou interakci v případě všech problémů s prováděním. Často je neúčinnější ve fázi, kdy mají opatření ještě formu návrhu nebo dosud nejsou v platnosti.

V roce 2020 přinesla tato činnost některé **významné výsledky při odvrácení nebo odstranění obchodních překážek:**

- *Příklad Jordánska:* Při dvoustranných jednáních mezi EU a Jordánskem v rámci dohody o přidružení mezi EU a Jordánskem vyjádřila EU vážné obavy ohledně plánovaného opatření týkajícího se zavedení 5% „poplatku za služby“ za celní odbavení zboží dováženého z EU a s ohledem na rozpočtové problémy Jordánska uvedla, že je připravena poskytnout podporu makroekonomické stabilitě země prostřednictvím svého nástroje makrofinanční pomoci. Po těchto jednáních bylo opatření pozastaveno.
- *Příklad Egypta:* Po konstruktivních jednáních mezi stranami ve Výboru pro sanitární a fytosanitární opatření (zdraví zvířat a rostlin) vydal Egypt novou normu pro sýr feta, ze které byl odstraněn odkaz na množství kvasinek, jenž se nacházel v dřívější verzi³⁸. V jiném případě umožnila Komisi pohotová spolupráce ze strany členských států, které sdílely informace s delegací EU, odvrátit množstevní omezení dovozu sadby brambor z EU do Egypta.

Jakmile jsou zákony a předpisy v platnosti, je obtížnější je zrušit, ale v roce 2020 přinesla práce v institucionálních orgánech určité výsledky...

Jakmile jsou obchodní překážky zavedeny, je mnohem těžší je odstranit. Obvykle se **řeší** prostřednictvím **jednání s partnerskou zemí v rámci struktur předpokládaných na základě těchto dohod, jako jsou obchodní výbory** a podvýbory, a to nejprve na odborné úrovni (někdy jsou tato jednání posílena debatami na politické úrovni a v příslušných výborech WTO). V roce 2020 uvedla řada partnerských zemí právní předpisy nebo praxi do souladu s obchodními dohodami.

Příklady tohoto přístupu zahrnují:

³⁸ Zásilky sýru feta do Egypta byly v posledních letech odmítány z důvodu množství kvasinek, které překračovalo egyptské normy. Vysoké množství kvasinek je však přirozenou vlastností sýru feta a na lidské zdraví nemá negativní vliv.

- CETA / odvětví vinařství: Po jednáních ve výboru pro vína a lihoviny se Kanada zavázala zrušit federální spotřební daň, která diskriminuje dovoz z EU, do poloviny roku 2022 a provincie Ontario a Nové Skotsko odstraní diskriminační opatření týkající se vín do poloviny roku 2023, resp. do poloviny roku 2024. Navzdory zbývajícím překážkám se Kanada v roce 2020 stala 4. největším vývozním trhem EU pro vína.
- Dohoda o volném obchodu mezi EU a Střední Amerikou / letecká doprava: Dohoda o volném obchodu mezi EU a Střední Amerikou / letecká doprava: Na základě koordinovaných intervencí Komise a členských států podporovaných podniky na místě se Panamský úřad civilního letectví zavázal odstranit omezení místního vlastnictví a společnost KLM byla vydána definitivní licence k poskytování služeb pozemního odbavování a údržby letadel. Předtím tato omezení vlastnictví uložená Panamou v rozporu s dohodou o volném obchodu mezi EU a Střední Amerikou bránila letecké společnosti KLM z EU tyto služby poskytovat. Toto omezení se dotklo i jiných leteckých společností z EU, protože společnost KLM byla jediným poskytovatelem služeb údržby letadel, který měl licenci Agentury Evropské unie pro bezpečnost letectví (EASA) v Panamě.

...v případech, kdy překážky nelze odstranit jinými prostředky, je Komise připravena zahájit dvoustranné spory

V případech, kdy nelze nalézt řešení, je Komise připravena zahájit **dvoustranné řešení sporů** podle postupů uvedených v 31 z 37 preferenčních obchodních dohod EU, o kterých pojednává tato zpráva, a které v případě nedodržení dohod umožňují přijmout protiopatření. Více informací o dvoustranných sporech v roce 2020 se nachází v části V.

Provádění se netýká jen překážek: dohody EU v roce 2020 podpořily také větší otevření trhu a širší spolupráci...

Institucionální uspořádání obchodních dohod EU rovněž vytyčuje cestu k **posilování spolupráce** s obchodními partnery v oblasti otázek souvisejících s obchodem, jako jsou **regulační záležitosti**:

Příklad: Spolupráce v oblasti regulace mezi EU a Japonskem v rámci Výboru dohody o hospodářském partnerství pro spolupráci v oblasti regulace:

- Japonsko i EU ve svých příslušných vnitrostátních předpisech uznaly řadu enologických postupů, které používají výrobci druhé strany, včetně přídatných látek a enzymů, čímž usnadnily obchod v tomto odvětví.
- Po úspěšném dokončení provádění čtyř předpisů Evropské hospodářské komise OSN (EHK OSN) harmonizovaly Japonsko i EU své technické předpisy pro automobily s ohledem na čtyři další technické aspekty. Jednotnosti právních předpisů bylo dosaženo změnou dohody o hospodářském partnerství, ve které byl aktualizován seznam předpisů EHK OSN pro motorová vozidla, které uplatňují obě strany.

Obchodní dohody EU mohou rovněž poskytovat **platformu pro spolupráci mimo oblast obchodu**:

Příklad: Spolupráce v oblasti regulace mezi EU a Kanadou v rámci dohody CETA týkající se bezpečnosti spotřebitelů a léčiv

- Komise a Kanada (orgán Health Canada) spolupracují v oblasti bezpečnosti spotřebitelů, provádějí správní ujednání podepsané v roce 2018, postupují společně při stahování výrobků z

oběhu (například hraček v prosinci 2020) a při koordinovaných dozorových činnostech, např. v případě těžkých kovů v dětské bižuterii prodávané online.

- EU a Kanada se na základě dvoustranné spolupráce mezi svými příslušnými orgány rozhodly uznávat výsledky vzájemných inspekcí správné výrobní praxe prováděných inspektory z EU nebo Kanady v zařízeních, která se nacházejí ve třetích zemích, v souladu s protokolem o vzájemném uznávání programů dodržování a prosazování správné výrobní praxe k dohodě CETA týkajícím se farmaceutických výrobků.

Obchodní dohody EU, a zejména regionální dohody, jako jsou například dohody o hospodářském partnerství se zeměmi AKT, poskytují rovněž **solidní základ pro zahájení mnohostranného dialogu zúčastněných stran** za účelem řešení důležitých problémů v mezinárodním a regionálním obchodu, jako jsou udržitelné hodnotové řetězce nebo dětská práce.

Příklad: S využitím dohod o hospodářském partnerství s africkými, karibskými a tichomořskými partnery zahájila EU v rámci iniciativy pro udržitelnější produkci kakaového mnohostranný dialog zúčastněných stran o dětské práci.

- Dohody o hospodářském partnerství s Ghanou a Pobřežím slonoviny: Ghana a Pobřeží slonoviny se v rámci iniciativy pro udržitelnější produkci kakaového, kterou Komise zahájila v září 2020, staly součástí mnohostranného dialogu zúčastněných stran EU o udržitelné produkci / hodnotovém řetězci kakaového a vedou podobné dialogy na místě. V roce 2021 se jako pozorovatel zapojil Kamerun. Cílem mnohostranného dialogu zúčastněných stran je dosáhnout pokroku při odstraňování dětské práce a obchodu s dětmi v dodavatelských řetězcích v odvětví kakaového, posílit ochranu a obnovu lesů v regionech produkujících kakaovo a zajistit pěstitelům kakaového příjem nutný k životu. Dialog týkající se kakaového spojuje klíčové zúčastněné strany EU, včetně zástupců členských států, Evropského parlamentu, průmyslu a organizací občanské společnosti.

Přestože pandemie COVID-19 v roce 2020 měla na obchod vážný negativní dopad, dohody o volném obchodu EU stále usnadňovaly obchod a investice....

EU je dnes obchodním partnerem číslo jedna pro 74 zemí po celém světě, mimo jiné v Asii, Africe, USA, na západním Balkáně a v sousedství EU. Obchodní dohody v roce 2020 nadále usnadňovaly obchod mezi EU a jejími partnery a posilovaly postavení EU jako investora, přestože pandemie COVID-19 přinesla řadu narušení dodavatelských řetězců, pokles poptávky a významný pokles celkového i preferenčního obchodu.

..i nadále však přetrvávají problémy s některými z nejstarších a největších preferenčních obchodních partnerů EU, jako je Švýcarsko, Turecko a Norsko.....

Problémy přetrvávají ve vztazích EU s některými z jejích nejstarších a největších preferenčních partnerů, jež jsou založeny na starších dohodách s omezenějším rozsahem:

- Pokud jde o **Švýcarsko**, prvního preferenčního partnera EU (4. největšího celkem, 3. největšího v oblasti služeb), nebylo v roce 2020 dosaženo žádného pokroku při ratifikaci dohody o institucionálním rámci sjednané v roce 2018. Spolková rada se rozhodla jednání o dohodě o institucionálním rámci ukončit. Tato dohoda musí být uzavřena, aby se uvolnil potenciál pro další dvoustranný obchod.

- Jednání s **Tureckem**, druhým největším preferenčním obchodním partnerem EU, o modernizované celní unii mohou začít teprve poté, co Rada přijme související směrnice pro jednání. Turecko v rozporu s dohodou o celní unii zachovává obchodní překážky, zejména podstatným rozšířením počtu dodatečných cel, která ukládá nad rámec společného celního sazebníku. K dalším problematickým oblastem patří požadavky na osvědčení o původu zboží z EU. Po změně tureckého celního kodexu v lednu 2021 se uskutečnila řada kontaktů na vysoké úrovni a technických schůzek s Tureckem, po nichž Turecko informovalo EU, že zaslalo pokyny všem tureckým celním správám a uspořádalo informační schůzky s hospodářskými subjekty, aby vyjasnilo situaci. Přetrvávají obavy, pokud jde o uplatňování požadavků na lokalizaci ze strany Turecka ve farmaceutickém odvětví. Klíčovým požadavkem ze strany EU zůstává rovněž nediskriminační provádění dodatkového protokolu k dohodě o přidružení vůči všem členským státům, včetně Kyperské republiky.
- V případě **Norska**, čtvrtého největšího preferenčního partnera EU, nebylo dosaženo pokroku, pokud jde o žádost Komise o přezkum obchodního režimu pro zpracované zemědělské produkty. Přestože se však vývoz zpracovaných zemědělských produktů z EU zvýšil, nedosahuje kvůli vysokým celním sazbám svého potenciálu. Pozastavena zůstávají jednání o zeměpisných označeních. V oblasti zpracovaných zemědělských produktů i v oblasti zeměpisných označení je třeba se angažovat.

C. Zaměření na obchod a udržitelný rozvoj

V roce 2020 zůstává středem zájmu udržitelný rozvoj v souvislosti se zahájením včasného přezkumu patnáctibodového akčního plánu

Provádění a prosazování kapitol o **obchodu a udržitelném rozvoji** je prioritou obchodní politiky EU. Směr snah o další zlepšení provádění a prosazování kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji v obchodních dohodách EU určuje **patnáctibodový akční plán pro obchod a udržitelný rozvoj** zveřejněný v únoru 2018,³⁹ který poskytuje ucelený rámec a strategii. Tento plán, který je v současné době přezkoumáván z hlediska vývoje obchodní politiky a nezbytné reakce na pandemii COVID-19, stanoví opatření ve čtyřech hlavních oblastech: zlepšení způsobu spolupráce Komise s členskými státy a Evropským parlamentem, usnadnění monitorovací a poradní úlohy občanské společnosti vůči smluvním stranám dohod, dosahování výsledků a zlepšování transparentnosti a komunikace.

... a první spor v rámci dohody o volném obchodu mezi EU a Koreou

Spor týkající se obchodu a udržitelného rozvoje v rámci dohody o volném obchodu mezi EU a Koreou byl prvním případem řešení dvoustranného sporu zahájeným EU a také prvním případem týkajícím se ustanovení o obchodu a udržitelném rozvoji. Byl zahájen na konci roku 2018⁴⁰ z důvodu obav EU ohledně nedostatečného dodržování zásad týkajících se některých základních pracovních práv a neschválení čtyř základních úmluv MOP stanovených v obchodní dohodě ze strany Koreje. Rozhodnutí skupiny odborníků bylo vydáno dne 20. ledna 2021 a konstatovalo, že Korea nesplnila své závazky. Spor s Koreou také dobře ilustruje význam **asertivního využívání nástrojů prosazování práva**, které jsou pro případ potřeby uvedeny v kapitolách o obchodu a udržitelném rozvoji.

³⁹ Viz neoficiální dokument útvarů Komise: Feedback and way forward on improving the implementation and enforcement of TSD Chapters in EU Free Trade Agreements (Zpětná vazba a pokrok ve zlepšování provádění a vymáhání kapitol týkajících se obchodu a udržitelného rozvoje v dohodách EU o volném obchodu) ze dne 26. února 2018, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/february/tradoc_156618.pdf

⁴⁰ Podrobnější informace o sporu naleznete v oddíle V.

Případ řešení sporu s Jižní Koreou

Skupina odborníků objasnila, že: 1) dodržování základních pracovních zásad zakotvených v MOP je povinným závazkem členů MOP a stran obchodní dohody, a to i v případě, že úmluvy nebyly ratifikovány; 2) existuje trvalá povinnost vyvíjet nepřetržité a dlouhodobé úsilí o dosažení ratifikace základních úmluv MOP, která je pro smluvní strany závazná (Korea je proto nadále povinna tak činit), a že vyvíjet nepřetržité a dlouhodobé úsilí znamená vyvíjet realistické úsilí k dosažení ratifikace, a to nikoli jen slovně; a 3) není nutné prokázat, že porušování dotčených ustanovení má dopad na obchod.

Vývoj v Koreji od vydání zprávy skupiny odborníků ukázal, že ustanovení o obchodu a udržitelném rozvoji mohou vést **ke skutečným změnám v dané oblasti**: 1) Již před vydáním zprávy odborné skupiny v prosinci 2020 schválilo korejské Národní shromáždění sérii legislativních změn korejského zákona o odborových organizacích a pracovních vztazích (TULRAA), jejichž cílem je uvést tento zákon do souladu se zásadou svobody sdružování. 2) Dne 26. února 2021 dokončilo Národní shromáždění ratifikaci tří ze čtyř dosud neschválených základních úmluv MOP (č. 87 o svobodě sdružování a právu organizovat se, č. 98 o provádění zásad práva organizovat se a kolektivně vyjednávat a č. 29 o nucené práci). 3) S využitím institucionálních struktur v rámci dohody o volném obchodu se výbor pro obchod a udržitelný rozvoj a výbor pro obchod v dubnu 2021 dohodly, jak budou sledovat provádění doporučení ve zprávě odborné skupiny, jehož součástí bude společné posuzování změn provedených v zákoně o odborech a směřování k ratifikaci jedné dosud neratifikované základní úmluvy MOP č. 105 o odstranění nucené práce.

Klíčové je důkladné sledování ustanovení o obchodu a udržitelném rozvoji v obchodních dohodách EU...

Navzdory pandemii COVID-19 se **zasedání všech výborů pro obchod a udržitelný rozvoj** – s výjimkou Vietnamu – **uskutečnila podle předpokladů** v roce 2020 a v prvních dvou čtvrtletích roku 2021, včetně prvního zasedání Rady pro obchod a udržitelný rozvoj zřízené v rámci **dohody o volném obchodu mezi EU a Singapurem**. Zasedání domácích poradních skupin obou obchodních partnerů dohody o volném obchodu mezi EU a Singapurem a fór občanské společnosti se konala také virtuálně, což umožnilo mnohem více organizacím občanské společnosti, aby se zúčastnily a vyjádřily své stanovisko.

... a ratifikace úmluv MOP obchodními partnery EU zůstává významnou prioritou

Klíčovou prioritou pro spolupráci EU v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje s několika partnery dohod o volném obchodu je **ratifikace základních úmluv MOP a provádění závazků v oblasti práce**. Nejnázornějším příkladem byl případ řešení sporu s **Koreou**, jak je uvedeno výše. Významná je také probíhající spolupráce s **Vietnamem**, v souvislosti s níž je třeba poukázat na prostor pro dosažení pokroku, který v této fázi poskytuje ratifikační proces a zvláštní úloha Evropského parlamentu. V roce 2020 Vietnam pokračoval v práci na právních předpisech, které by umožnily provádění jeho nového zákoníku práce, jenž vstoupil v platnost dne 1. ledna 2021 (po přijetí dne 20. listopadu 2019). EU tento proces nadále podporovala prostřednictvím spolupráce s MOP a úzké spolupráce s vietnamskými orgány. Bez ohledu na tuto skutečnost a vzhledem k neexistenci prováděcích předpisů není dosud možné ve Vietnamu zřídit svobodné odbory.

Komise opět úzce spolupracuje s Mezinárodní organizací práce...

Komise ve spolupráci s MOP poskytla technickou pomoc **Gruzii** s cílem podpořit tuto zemi při přijetí nového zákoníku práce v září 2020. Výsledkem bylo větší sblížení s mezinárodními normami a s příslušnými právními předpisy EU a nový zákon o inspekcích práce. Spolupráce s MOP také umožnila Komisi nabídnout technickou pomoc na podporu pracovních práv ve venkovských oblastech **Kolumbie**, a to díky projektu na posílení inspekce práce. Také umožnila organizaci semináře o inspekcii práce v únoru 2020 v **Peru**. V roce 2020 poskytla EU rovněž technickou pomoc za účelem zlepšení inspekce práce v zemědělských odvětvích v **Ekvádoru** (bude provedena v roce 2021).

Plnění závazků týkajících se udržitelnosti životního prostředí rovněž nabývá na významu

V oblasti **životního prostředí** Komise nadále úzce spolupracovala s **Vietnamem** na prosazování práva, správy a obchodu v oblasti lesnictví (FLEGT). Dobrovolná dohoda o partnerství mezi EU a Vietnamem vstoupila v platnost v červnu 2019 a Vietnam pokračoval v práci na předpisech nezbytných k provádění systému zajištění zákonného původu dřeva. Úzká spolupráce pokračovala i s **Ukrajinou**, a to v oblasti reformy ukrajinského odvětví lesnictví se zaměřením na těžbu dřeva a obchod se dřevem, a zejména na opatření přijatá proti nezákonné těžbě dřeva.

Přezkum patnáctibodového akčního plánu pro obchod a udržitelný rozvoj se zabývá způsoby, jak posílit provádění a prosazování...

Přezkum **patnáctibodového akčního plánu** Komise EU z února 2018 byl zahájen v roce 2021 (předsunut z roku 2023) a zahrnuje rozsáhlé veřejné konzultace a srovnávací studii o provádění a prosazování ustanovení o obchodu a udržitelném rozvoji v obchodních dohodách EU. Celkově se bude přezkum kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji zabývat všemi příslušnými aspekty provádění a prosazování kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji, včetně rozsahu závazků, monitorovacích mechanismů, možnosti sankcí za nedodržení, ustanovení o hlavních prvcích, jakož i institucionálním uspořádáním a nezbytnými zdroji.

Při provádění ustanovení o obchodu a udržitelném rozvoji v obchodních dohodách EU vychází Komise z doporučení domácích poradních skupin EU, které jí pomáhají při navazování vztahů s občanskou společností v EU a partnerských zemích.

Dvanáct obchodních dohod EU⁴¹ zajišťuje zapojení **občanské společnosti** do poradenství v oblasti sledování a provádění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji, zejména prostřednictvím vytváření **domácích poradních skupin** na obou stranách. Mezi členy domácích poradních skupin EU patří kombinace zástupců zúčastněných stran na úrovni EU a menší organizace zaměřené na konkrétní témata; většina členů je vybrána na základě veřejné výzvy k vyjádření zájmu, zatímco ostatní jsou jmenováni Evropským hospodářským a sociálním výborem (EHSV), který pro domácí poradní skupiny EU rovněž zajišťuje služby sekretariátu. Práci domácích poradních skupin v EU i partnerských zemích Komise podporuje prostřednictvím projektu nástroje partnerství i prostřednictvím společné činnosti zaměstnanců Komise v ústředí a týmů pro obchodní politiku v delegacích EU.

⁴¹ O jedenácti z těchto dohod pojednává tato zpráva, avšak dvanáctá dohoda, a to dohoda o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím, ještě zahrnuta není, protože v platnost vstoupila až 1. ledna 2021.

Příklady činností domácích poradních skupin EU důležitých pro provádění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji

Spor s Jižní Koreou ohledně pracovního práva: V rámci podpory Komise při zvyšování úsilí EU ve snaze přimět Jižní Koreu k dodržování pracovních závazků vyplývajících z dohody o volném obchodu mezi EU a Koreou upozornili členové domácí poradní skupiny EU Komisi na informace o potenciálně problematických prvcích korejského právního rámce a o praxi související s ústředními zásadami MOP a ratifikaci základních úmluv MOP. Domácí poradní skupina EU hraje aktivní úlohu při sledování dodržování souladu se zprávou odborné skupiny pro obchod a udržitelný rozvoj.

Otázky lidských práv v andských zemích: Domácí poradní skupina EU informovala během svých dvou jednání s Komisí v roce 2020 o násilí vůči vedoucím představitelům odborových organizací a ekologickým aktivistům v Kolumbii, o situaci v odvětví pěstování banánů v Ekvádoru, o sledování pracovních a environmentálních záležitostí v Peru a o socioekonomickém dopadu pandemie COVID-19 na EU a andské partnerské státy. Komise tyto informace využila při jednáních s obchodními partnery na zasedáních výboru pro obchod a udržitelný rozvoj.

Navázání strukturovaného dialogu s občanskou společností se u některých obchodních partnerů EU, jejichž komunikace s jejich občanskou společností je omezená, ukázalo jako obtížné. Komise vyzývá delegace EU, aby oslovily hostitelské členské státy, neboť tyto země zavádějí příslušné struktury a podle potřeby poskytují poradenství a podporu, jak ukazuje následující příklad:

- Dohoda o volném obchodu mezi EU a Vietnamem: Po vstupu dohody o volném obchodu v platnost Komise prostřednictvím svého týmu pro obchodní politiku v delegaci EU v Hanoji aktivně podporuje zřízení vietnamské domácí poradní skupiny. Tato podpora byla poskytována především prostřednictvím projektu na podporu zapojení sociálních partnerů (podnikových organizací a organizací zaměstnanců) a občanské společnosti (nevládních organizací). To vzhledem k omezeným zkušenostem nezávislých organizací občanské společnosti ve Vietnamu ocenila jak místní občanská společnost, tak vietnamská správa.

D. Analýza dopadů obchodních dohod (*ex post*) zaměřená na zlepšení provádění

Poučení ze skutečného dopadu stávajících dohod pomáhá zlepšovat provádění v budoucnu...

Komise **průběžně vyhodnocuje dopad svých obchodních dohod**, obvykle poprvé po pěti letech provádění, aby si ověřila, zda bylo dosaženo očekávaných výsledků. V roce 2020 byla dokončena dvě hodnocení *ex post*. Vztahovala se na dohodu o hospodářském partnerství se sdružením **CARIFORUM** (její druhé hodnocení po deseti letech platnosti) a dohodu o volném obchodu se **šesti středomořskými zeměmi**.⁴² Byla zveřejněna v lednu, respektive v březnu roku 2021. Obě studie poukazují na hlavní otázky, které je třeba ještě vyřešit, a na co je třeba se při provádění zaměřit, a také identifikují problémy, se kterými se regiony obvykle setkávají.

V případě **dohody o hospodářském partnerství mezi EU a sdružením CARIFORUM** zůstává problematickou záležitostí nedostatek administrativní kapacity orgánů/agentur i nedostatečné povědomí o této dohodě na straně podniků a nedostatečné dodržování závazků týkajících se

⁴² Studie se týká Alžírsko, Egypta, Jordánska, Libanonu, Maroka a Tuniska; <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/fab9bddd-9106-11eb-b85c-01aa75ed71a1>

transparentnosti. Vzhledem k rozvojovému rozměru dohody o hospodářském partnerství zároveň její úspěšné provádění ze strany 14 států sdružení CARIFORUM významně závisí na příslušných finančních prostředcích na rozvojovou spolupráci. Příležitosti pro takovou cílenou podporu u zjištěných problémů týkajících se obchodu vytváří nový program partnerství v rámci Nástroje pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci (NDICI – Globální Evropa) víceletého finančního rámce na období 2021–2027. Hodnocení rovněž odhalilo oblasti, v nichž musí větší úsilí vyvinout EU, zejména pokud jde o větší zapojení členských států, lepší komunikaci a podporu propojování podniků a platforem.

V případě **šesti evropsko-středomořských dohod o přidružení** poukazuje studie na nutnost dalšího snížení počtu nesazebních opatření, jako jsou neautomatické dovozní licence nebo neoznamené technické předpisy, které způsobují nepředvídatelnost a narušují místní obchodní operace. Studie navíc doporučuje zjednodušení správních řízení, uplatňování mezinárodně uznávaných norem a zamezení zbytečnému zdvojení při posuzování shody. Zlepšování podnikatelského prostředí musí doprovázet zesílená podpora a spolupráce EU v oblasti politik, které zvyšují konkurenceschopnost, dovednosti a odstraňují logistická omezení. Stanovené cíle se nejen stanou základem procesu provádění dohod o volném obchodu, ale také by z nich mohly vycházet úvahy o podpoře EU v oblasti obchodu v období 2021–2027.

III. Podpora využívání obchodních dohod malými a středními podniky

Malé a střední podniky a rodinné podniky tvoří přibližně 99 % všech podniků v EU a představují polovinu evropského HDP.

Globální trhy zůstávají důležitým zdrojem růstu malých a středních podniků, které představují třetinu veškerého vývozu EU a podporují více než 13 milionů pracovních míst v EU⁴³. V roce 2020 Komise zvýšila úsilí, aby malým a středním podnikům pomohla co nejvíce využít obchodní pravidla a dohody a usnadnila jim vyjádřit obavy ohledně dodržování obchodních dohod a pravidel.

Nedostatek informací a chybějící know-how mohou představovat překážku pro obchod a investice samy o sobě a zvláště velký dopad mají na menší společnosti. Za prvé, obchodní dohody nemají žádnou cenu, pokud o nich potenciální příjemci nevědí a pokud nerozumí tomu, jak v konkrétním případě získat přístup k výhodám. I když malé a střední podniky nejsou přímo vývozci, mohou pro ně být obchodní dohody důležité kvůli jejich roli v globálních dodavatelských řetězcích. Za druhé, i když jsou společnosti obeznámeny s pravidly WTO a preferenčními dohodami EU, jejich výhody se neprojeví automaticky. Přestože je tedy podpora obchodu v pravomoci členských států, hospodářských sdružení nebo orgánů na podporu obchodu, pokračovala Komise v roce 2020 v podpoře jejich činností, mimo jiné prostřednictvím poradenství, poskytování informací (zejména prostřednictvím delegací EU v partnerských zemích), specializovaných interaktivních online nástrojů nebo asistenčních služeb a center, která uspokojují potřeby malých a středních podniků.

Obchodní dohody s rozvojovými zeměmi nabízejí příležitosti pro přístup na trh, které místní malé a střední podniky rády využívají, a poskytují podněty k reformě, na nichž může rozvojová spolupráce

⁴³ Zpráva hlavního ekonoma GR pro obchod z května 2020: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/june/tradoc_158778.pdf

dále stavět. Silný rozvojový rozměr mají například dohody o hospodářském partnerství s africkými, karibskými a tichomořskými zeměmi: jejich úspěšné provádění závisí na řešení interních překážek obchodu těchto zemí prostřednictvím pomoci na podporu obchodu. Pracovní dokument útvarů Komise připojený k této zprávě obsahuje příklady toho, jak delegace EU usilují o řešení obchodních překážek prostřednictvím pomoci na podporu obchodu. Zpráva EU o pokroku pomoci na podporu obchodu za rok 2020 obsahuje další informace o podpoře malých a středních podniků v rozvojových zemích ze strany Komise a členských států, aby mohly co nejlépe využít obchodní dohody EU⁴⁴.

A. Portál Access2Markets a nástroj pro sebehodnocení pravidel původu (ROSA)

V roce 2020 byl spuštěn portál Access2Markets, který bezplatně nabízí jednotné kontaktní místo jako zdroj informací o obchodu...

Nový portál Komise pro dovoz a vývoz **Access2Markets**⁴⁵ spuštěný v říjnu 2020 společně s integrovaným **nástrojem pro sebehodnocení pravidel původu (ROSA)** nabízí velké množství bezplatných, vícejazyčných a aktuálních informací, v nichž lze vyhledávat. Pokrývá 122 vývozních trhů mimo EU a 190 zdrojových trhů. Společnosti si mohou vyhledávat informace o clech, daních, kvótách, dovozních formalitách a postupech týkajících se jejich dovozu a vývozu a mohou porovnávat pravidla původu ve všech obchodních dohodách EU. Přestože jsou tyto informace k dispozici všem uživatelům, jsou zvláště užitečné pro malé a střední podniky.

...součástí této platformy je nástroj pro sebehodnocení, který má podnikům pomáhat zorientovat se v pravidlech původu v různých dohodách EU

Nástroj pro sebehodnocení pravidel původu (ROSA)

Nástroj ROSA provádí uživatele souborem otázek, na jejichž základě může uživatel posoudit, zda jeho výrobky splňují pravidla způsobilosti pro preferenční zacházení podle obchodní dohody EU. Aby nástroj ROSA společně usnadnil situaci, obsahuje také jasné pokyny ohledně dokumentace, která je nutná jako doklad o původu pro získání celních preferencí, a obsahuje funkci pro porovnání pravidel mezi různými dohodami. V současné době je nástroj používán asi 500krát denně.

Portál **Access2Markets** byl **dobře přijat**, má až 10 000 denních uživatelů, z nichž 70 % je z EU. Používá se výrazně více než nástroje, které portál nahradil (databáze o přístupu na trh a asistenční služba pro obchod). Portál Access2Markets a nástroj ROSA byly vyvinuty v úzké spolupráci s obchodními sdruženími a obchodními komorami a jsou neustále vylepšovány na základě zpětné vazby od uživatelů. Tento dobrý začátek se promítl i do skutečnosti, že platforma vyhrála v roce 2021 veřejné hlasování o **cenu evropského veřejného ochránce práv za řádnou správu**⁴⁶, což je uznání jejího poskytování služeb zaměřených na občany v době krize.

Portál Access2Markets se bude v následujících letech rozšiřovat o budoucí moduly zaměřené na služby a veřejné zakázky a do konce roku 2021 bude v nástroji ROSA většina dohod...

⁴⁴ Evropská komise, *EU Aid for Trade Progress Report 2020 – Review of progress on the implementation of the updated EU aid for trade strategy of 2017* (Zpráva EU o pokroku pomoci na podporu obchodu za rok 2020 – Přezkum pokroku při provádění aktualizované strategie EU pro pomoc na podporu obchodu z roku 2017), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2020 (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f022db96-d854-11ea-adf7-01aa75ed71a1>)

⁴⁵ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/cs/home>

⁴⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=EXkldaJvv5E>

V rámci zlepšování se **rozšiřuje oblast působnosti portálu Access2Market** tak, aby zahrnovala i další klíčové prvky obchodních dohod EU:

- Vzniká pilotní projekt **databáze s možností vyhledávání zahrnující řadu odvětví služeb**, na které se vztahují dohody EU, a speciální odvětvové pokyny zaměřené na určité regiony nebo země, například v oblasti ustanovení týkajících se zdraví rostlin a zvířat.
- **Rozšiřuje se i zeměpisné pokrytí nástroje ROSA**, takže do konce roku 2021 bude zahrnovat většinu obchodních dohod. Dnes již zahrnuje obchodní dohody s 26 zeměmi (včetně Spojeného království, partnerských zemí Střední Ameriky, Kolumbie/Peru/Ekvádoru, Vietnamu, Kanady, Japonska a Jižní Koreje).
- Nový specializovaný nástroj **Access2Procurement**⁴⁷, který byl zaveden v září 2021, zahrnuje veřejné zakázky v rámci obchodních dohod EU, počínaje členy Dohody o vládních zakázkách a dohody mezi EU a Kanadou (CETA); postupně se bude rozšiřovat mimo tento rámec.

Nový nástroj pro zlepšení informovanosti o veřejných zakázkách

Access2Procurement je nový nástroj IT integrovaný do platformy Access2Markets. Jeho cílem je pomáhat evropským dodavatelům se zjišťováním toho, zda jsou způsobilí k podávání nabídek na danou veřejnou zakázku ve třetí zemi. Na základě odpovědí uživatelů na tři nebo čtyři otázky týkající se zadavatele, předmětu veřejné zakázky a očekávané hodnoty zakázky poskytuje nový nástroj rychlé a vysoce spolehlivé posouzení toho, zda má uživatel nárok zúčastnit se nabídkového řízení. To pomůže uchazečům zjistit, zda se na určitý projekt zadávání zakázek ve třetí zemi vztahují závazky této země týkající se přístupu na trh ve vztahu k EU podle Dohody WTO o vládních zakázkách nebo dvoustranné dohody.

B. Pokyny, asistenční služby, centra pro malé a střední podniky a spolupráce se sítěmi

Ve svém komunikačním úsilí se Komise nadále zaměřuje na výhody, které obchodní dohody EU nabízejí podnikům, zejména malým a středním podnikům....

V roce 2020 pokračovala Komise ve vytváření řady pokynů, které by podnikům pomohly zorientovat se v dohodách, a to s podporou specializovaných školení a webinářů pro zúčastněné strany, které by doplňovaly činnosti členských států EU a podniků. **Delegace EU** hrají důležitou úlohu při zvyšování povědomí a podporují hospodářské subjekty, které chtějí využít výhod konkrétní dohody.

- Příklad Kanady: V roce 2020 Komise pokračovala ve vytváření specifických pokynů a organizovala webináře na pomoc podnikům z EU, které jsou nebo chtějí být aktivní na kanadském trhu. Tato činnost se týkala devíti oblastí od vysoce technických témat, jako jsou alternativy k ošetření methylbromidem v případě vývozu určitých rostlinných produktů nebo příležitosti pro společnosti zabývající se čistými technologiemi, až po obecnější témata, jako jsou příležitosti v oblasti zadávání veřejných zakázek v Kanadě na federální i nižší než federální úrovni nebo přehled práv duševního vlastnictví v Kanadě. Všechny tyto pokyny a zprávy jsou veřejně dostupné na internetových stránkách Komise⁴⁸.

⁴⁷ <https://webgate.ec.europa.eu/procurement/#/step1>

⁴⁸ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1720&title=CETA-factsheet-and-guides>

- Příklad Japonska: V roce 2020 vytvořil tým pro obchodní politiku při delegaci EU v Tokiu podrobné pokyny poskytující společně informace o přístupu na trh doplněné odvětvovými pokyny.⁴⁹

Důležitou roli hrají centra pro malé a střední podniky na klíčových trzích, jež jsou podporovaná EU....

Ve snaze pomáhat malým a středním podnikům s internacionalizací a usnadnit jim přístup k vyjednaným výhodám v partnerských zemích **Komise nadále sponzoruje centra pro malé a střední podniky v Číně a Japonsku**, a to v úzké spolupráci s členskými státy, vnitrostátními a evropskými hospodářskými sdruženími v zahraničí a organizacemi na podporu obchodu. **Středisko pro průmyslovou spolupráci mezi EU a Japonskem**⁵⁰ má 2 233 registrovaných členů. Je spolufinancováno a řízeno EU a Japonskem⁵¹ ve spolupráci s organizacemi na podporu obchodu členských států. Poskytuje různé služby⁵² malým a středním podnikům, mimo jiné prostřednictvím asistenční služby týkající se dohody o hospodářském partnerství mezi EU a Japonskem⁵³, prostřednictvím japonské uživatelské podpory pro daně a zadávání veřejných zakázek⁵⁴, a podporuje přenos technologií mezi EU a Japonskem prostřednictvím specializované asistenční služby⁵⁵. **Centrum EU pro malé a střední podniky v Číně** je projekt financovaný Komisí, který od roku 2010 pomáhá evropským malým a středním podnikům připravit se na podnikání v Číně. Projekt, který je v současné době ve třetí fázi, má probíhat od října 2020 do března 2022. Centrum EU pro malé a střední podniky bylo ve druhé fázi (od července 2014 do dubna 2020) financováno EU celkovým rozpočtem 5,9 milionů EUR a na svých internetových stránkách má 14 163 registrovaných uživatelů.

Centra pro malé a střední podniky v Japonsku a Číně

Příklady činností Střediska pro průmyslovou spolupráci mezi EU a Japonskem v roce 2020:

- ✓ 16 webinářů týkajících se dohod o hospodářském partnerství (prostřednictvím asistenční služby pro dohodu o hospodářském partnerství) s 925 účastníky,
- ✓ 18 informativních přehledů, které provází malé a střední podniky klíčovými aspekty dohody o hospodářském partnerství,
- ✓ 21 webinářů s 810 účastníky.

Příklady činností Centra EU pro malé a střední podniky v Číně (listopad 2014 – duben 2020):

- ✓ 307 školení v Číně a EU pro více než 12 000 malých a středních podniků v EU,
- ✓ 28 memorand o porozumění podepsaných s vládními agenturami a organizacemi na podporu podnikání v Číně a Evropě,

⁴⁹ Pokyny pro dodavatele z EU k zadávání veřejných zakázek v Japonsku: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159028.pdf; podrobný průvodce poskytující společně s EU informace o přístupu na trh: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-japan-economic-partnership-agreement>

⁵⁰ <https://www.eu-japan.eu/>

⁵¹ Ze strany EU je financování poskytováno v rámci pracovního programu COSME na rok 2020 (5,6 milionů EUR; duben 2020 až březen 2022).

⁵² <https://www.eu-japan.eu/summary-activities>

⁵³ <https://www.eubusinessinjapan.eu/library/news/epa-helpdesk>

⁵⁴ <https://www.eu-japan.eu/japan-tax-public-procurement-helpdesk>

⁵⁵ <http://www.eu-jp-tthelpdesk.eu/>

✓ 270 partnerství mezi Centrem EU pro malé a střední podniky a partnerskými organizacemi.

...a v některých případech jsou podporována i tematickými týmy

Podniky EU (zejména menší) se často potýkají s praktickými problémy a omezeními, pokud jde o ochranu práv duševního vlastnictví ve třetích zemích, jako je nucený přenos technologií, procesní vady, počet nevyřízených registrací práv, neregistrování určitých práv, nedostatečně odrazující účinek sankcí za porušování práv duševního vlastnictví, nedostatek odborných znalostí, korupce, nedostatečné povědomí a nedostatečná transparentnost. Ve snaze pomoci podnikům tyto problémy, které mohou mít dopad na jejich úsilí o internacionalizaci, účinně řešit, zřídila Komise **v klíčových regionech tematické asistenční služby v oblasti práv duševního vlastnictví pro malé a střední podniky, a to především v Číně, Latinské Americe a jihovýchodní Asii.**⁵⁶ Tyto asistenční služby podporují poskytováním bezplatných informací malé a střední podniky EU, aby chránily a prosazovaly svá práva duševního vlastnictví v zemích, které jsou obchodními partnery EU.

⁵⁶ https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/ip-thematic-areas_en

C. Prohlubování spolupráce s podniky a sítěmi podniků

Se záměrem navázat kontakt se společnostmi působícími v daném místě Komise v roce 2021 pokračovala v **prohlubování své spolupráce se zástupci obchodních zájmů EU** v Unii a ve třetích zemích, včetně sítě Enterprise Europe Network (EEN)⁵⁷, celosvětové sítě evropských obchodních organizací⁵⁸ a organizací na podporu obchodu členských států. Cílem Komise je podporovat výměnu názorů s těmito organizacemi za účelem zlepšení přístupu evropských podniků na trh ve třetích zemích.

Síť EEN poskytuje poradenství ohledně dohod o volném obchodu uzavřených EU. Tematická skupina sítě EEN pro internacionalizaci malých a středních podniků pravidelně sděluje informace o nejnovějších otázkách týkajících se obchodu prostřednictvím platformy společenství sítě EEN. Odborná skupina také organizuje webináře pro místní podniky a poradce sítě EEN a provozuje asistenční služby za účelem šíření informací o obchodních dohodách:

Nedávné aktivity sítě Enterprise Europe Network

- Dne 27. ledna 2021 zorganizovala tematická skupina sítě EEN pro internacionalizaci malých a středních podniků webinář „Seznamte se s našimi mezinárodními partnery: EEN Singapur“, ve kterém poukázala na možnosti a podporu, které jsou k dispozici pro podniky EU, jež mají zájem o podnikání v Singapuru s využitím dohody o volném obchodu.
- Síť EEN Vietnam spustila asistenční službu se záměrem vyhodnotit potřeby podniků týkající se dohody o volném obchodu mezi EU a Vietnamem, která vstoupila v platnost dne 1. srpna 2020, mimo jiné prováděním průzkumů, organizováním setkání atd.
- V listopadu 2020 uspořádala síť EEN – v úzké spolupráci s GR pro obchod – specializované praktické školení o funkcích portálu Access2Markets. Webinář byl dobře přijat a školení sledovalo více než 200 poradců sítě EEN. V budoucnu jsou plánována další praktická školení.

Podpora malých a středních podniků je nyní součástí mnoha obchodních dohod EU...

Ve snaze poskytnout další pomoc malým a středním podnikům s využíváním obchodních dohod EU byly do nedávných **dohod o volném obchodu EU zařazeny zvláštní kapitoly o malých a středních podnicích**⁵⁹, které zajišťují transparentnost vůči malým a středním podnikům a pravidelné kontakty

⁵⁷ Tato síť, kterou spolufinancuje [program COSME](#), je aktivní ve více než 60 zemích a propojuje 3 000 odborníků z 600 členských organizací. Jejím cílem je pomoci malým a středním podnikům v jejich mezinárodních činnostech.

⁵⁸ <https://eboworldwide.eu/>

⁵⁹ S Kanadou bylo schváleno doporučení týkající se malých a středních podniků, dohoda o hospodářském partnerství mezi EU a Japonskem a dohoda o hospodářském partnerství se Spojeným královstvím obsahují kapitoly o malých a středních podnicích, stejně jako dohody uzavřené se státy Mercosur a modernizovaná dohoda s Mexikem. Kapitoly o malých a středních podnicích jsou rovněž součástí jednání s Chile, Indonésií, Austrálií a Novým Zélandem.

mezi kontaktními místy pro malé a střední podniky jednotlivých stran. V roce 2020 předložila kontaktní místa pro malé a střední podniky zřízená v rámci dohody CETA zprávu o činnosti Smíšenému výboru CETA, který se sešel v červenci 2020 a začal uskutečňovat svůj pracovní plán na období 2020–21⁶⁰, mimo jiné včetně sítě EEN a sledování pokroku malých a středních podniků v rámci dohody CETA. V únoru 2021 se uskutečnilo setkání kontaktních míst zřízených v rámci dohody o hospodářském partnerství mezi EU a Japonskem, na kterém obě strany informovaly o svých iniciativách zaměřených na provádění ustanovení o informacích podle kapitoly o malých a středních podnicích.

IV. Odstraňování překážek a hledání řešení

IV.1 Současný stav obchodních překážek a jejich odstraňování v náročném roce

Rok 2020 byl obzvláště náročný: zdravotní a hospodářská krize vyvolaná pandemií COVID-19 zesílila protekcionismus a způsobila, že někteří partneři se více zdráhali odstraňovat překážky, které existovaly ještě před krizí.

Institucionální orgány zřízené v rámci obchodních dohod EU jsou důležitým prostředkem k odhalování, vznášení a řešení problémů s obchodními partnery, s nimiž EU uzavřela preferenční obchodní dohody. Podniky se však mohou potýkat s problémy i v oblastech, na které se obchodní dohoda přímo nevztahuje, nebo v zemích, s nimiž EU preferenční obchodní dohodu nemá. Ve snaze reagovat na obavy podniků z EU, které čelí omezujícím opatřením nebo postupům a s nimiž obchodní partneři EU zacházejí nespravedlivě nebo které nemohou soutěžit za rovných podmínek, tak v roce 2020 pokračovaly práce na identifikaci a odstraňování překážek na všech úrovních (na dvoustranné i mnohostranné úrovni). S cílem usnadnit podávání stížností Komise v listopadu 2020 založila na svém portálu Access2Markets **jednotné kontaktní místo**, jež poskytuje informace o obchodních překážkách a/nebo obchodních partnerech, kteří neplní své závazky v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje.

A. Stav (celkového počtu zaznamenaných) překážek obchodu a investic k 31. prosinci 2020

Jak je uvedeno v tabulce níže, bylo na konci roku 2020 v databázi Komise Access2Markets uvedeno **462 aktivních překážek obchodu a investic v 66 třetích zemích**:

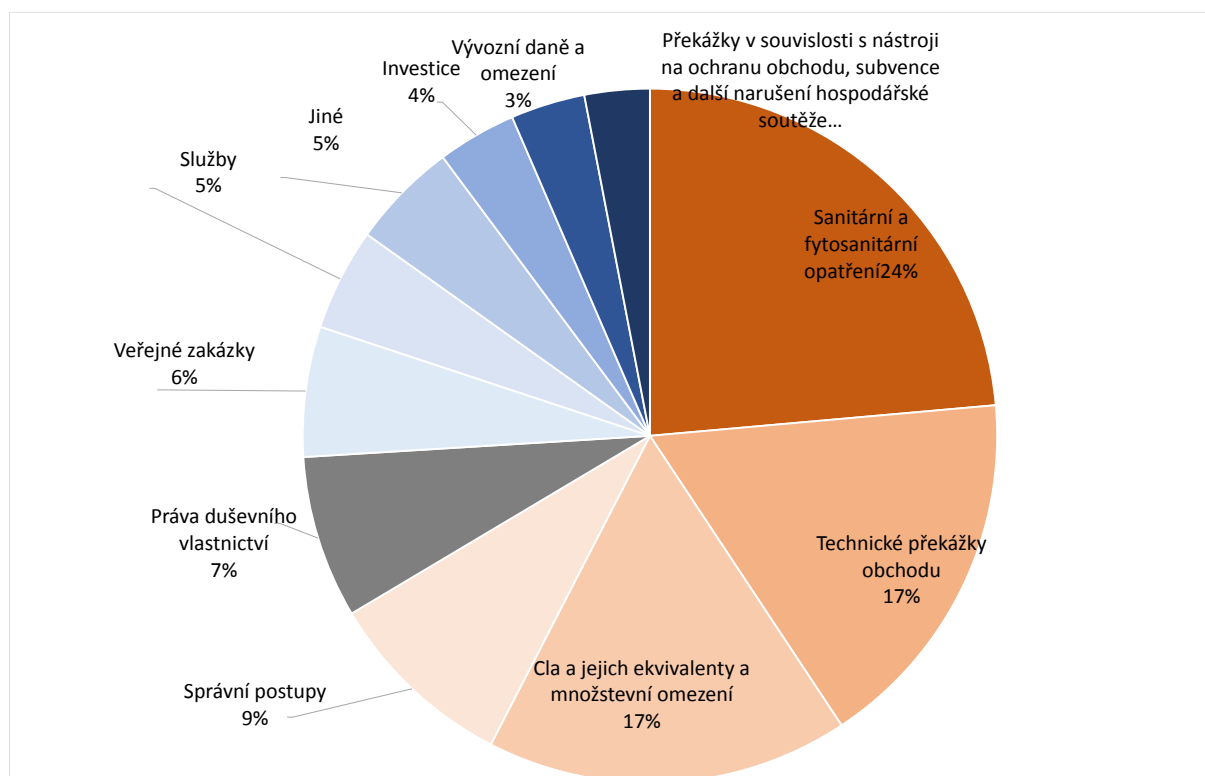
Typ opatření	Počet překážek
Sanitární a fytosanitární opatření	109
Technické překážky obchodu	79
Cla a jejich ekvivalenty a množstevní omezení	78
Správní postupy	41
Služby a investice	39
Jiná opatření*	37
Práva duševního vlastnictví	35
Zadávání veřejných zakázek	28

⁶⁰ Pracovní plán a zpráva o činnosti jsou k dispozici na adrese: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158910.pdf

Vývozní daně a omezení	16
Celkový součet	462

* Mezi jiná opatření patří překážky v souvislosti s nástroji na ochranu obchodu a se subvencemi, opatření ovlivňující hospodářskou soutěž a další opatření, která nelze zařadit do předchozích kategorií.

Graf 4: Typy překážek v roce 2020

Jak je patrné z obrázku 4 uvádějícího **typy překážek**, stejně jako v předchozích letech zůstala největší kategorií sanitární a fyto-sanitární opatření (109), která představují čtvrtinu všech zaznamenaných překážek, následovaná technickými překážkami obchodu a cly a jejich ekvivalenty a množstevními omezeními (každá z nich téměř 80). Tyto tři kategorie tvořily v roce 2020 téměř 60 % všech aktivních překážek.

Podíváme-li se na **zeměpisné rozšíření**, je zřejmé, že v roce 2020 zůstala Čína zemí s nejvyšším počtem překážek, přičemž vykazuje 40 překážek (o dvě více než v roce 2019); druhé bylo Rusko následované Indonésií a Spojenými státy (shodně 26), Indií (25) a Tureckem (24). Dalšími zeměmi s deseti nebo více překážkami byly Brazílie, Jižní Korea, Austrálie, Alžírsko, Egypt, Maroko, Kanada a Malajsie.

B. Vývoj překážek obchodu a investic v roce 2020

V následující tabulce jsou uvedeny překážky nově zaznamenané v roce 2020⁶¹ a překážky v totéž období vyřešené podle typů/kategorií, které ve srovnání s rokem 2019⁶² vykazují čistý nárůst (+8):

Typ opatření	Nové překážky ⁶³	Vyřešené překážky
Sanitární a fyto-sanitární opatření	13	17
Technické překážky obchodu	5	6
Správní postupy	5	4
Cla a jejich ekvivalenty a množstevní omezení	5	2
Služby a investice	4	1
Jiná opatření ⁶⁴	4	1
Veřejné zakázky	3	1
Vývozní daně a omezení	1	1
Práva duševního vlastnictví	1	0
Celkový součet	41	33

Sanitární a fyto-sanitární opatření jsou opět na prvním místě jak z hlediska nových opatření (13), tak z hlediska vyřešených opatření (17), a představují polovinu všech překážek vyřešených v roce 2020. Vyřešené překážky v oblasti sanitárních a fyto-sanitárních opatření znamenaly například otevření japonských trhů vývozcům z EU pro některé výrobky z hovězího masa z EU, povolení belgických jablek v Mexiku a Thajsku nebo zrušení zákazu dovozu drůbeže z Maďarska Jižní Koreou.

Druhým a třetím nejčastějším typem byly **technické překážky obchodu** a překážky související se **správními postupy**.

Pokud jde o **nové překážky zaznamenané v roce 2020 podle jednotlivých odvětví**, bylo 43 % těchto překážek zjištěno v **odvětví zemědělství a rybolovu**, zatímco v odvětví vína a lihovin byly zaznamenané čtyři nové překážky a v automobilovém průmyslu tři. Po zemědělství a rybolovu však byla největší skupinou nových překážek (8) **horizontální opatření**, která mohou postihnout veškerý vývoz do dotčené obchodní partnerské země (6), nebo opatření, která zahrnují více než jedno odvětví (2). **Horizontální a víceodvětvová opatření tvořila čtvrtinu všech nových překážek** zaznamenaných v roce 2020⁶⁵, což odráží nárůst protekcionistických tendencí, které ještě více prohloubila pandemie COVID-19.

⁶¹ Úplný seznam překážek nově oznámených v roce 2020 a překážek vyřešených v totéž období je uveden v pracovním dokumentu útvarů Komise: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

⁶² Po sečtení opatření z předchozího roku (438 aktivních překážek) s čísly z roku 2020 (41 nových a 33 vyřešených překážek) dojdeme k počtu 446 překážek. Hlavní rozdíl vyplývá ze skutečnosti, že v zájmu sledování částečně vyřešených překážek Komise zařadila sledování aktivních překážek od roku 2020, což vedlo k nominálně vyššímu počtu překážek, aniž by se změnil základní trendy.

⁶³ Nové překážky jsou překážky zaznamenané na portálu Access2Markets v průběhu roku 2020.

⁶⁴ Mezi jiná opatření patří překážky v souvislosti s nástroji na ochranu obchodu a se subvencemi, opatření ovlivňující hospodářskou soutěž a další opatření, která nelze zařadit do předchozích kategorií.

⁶⁵ Tento velký podíl opatření s horizontálním účinkem brání náležitému vyčíslení ovlivněných obchodních toků.

Překážky obchodu a investic a COVID-19

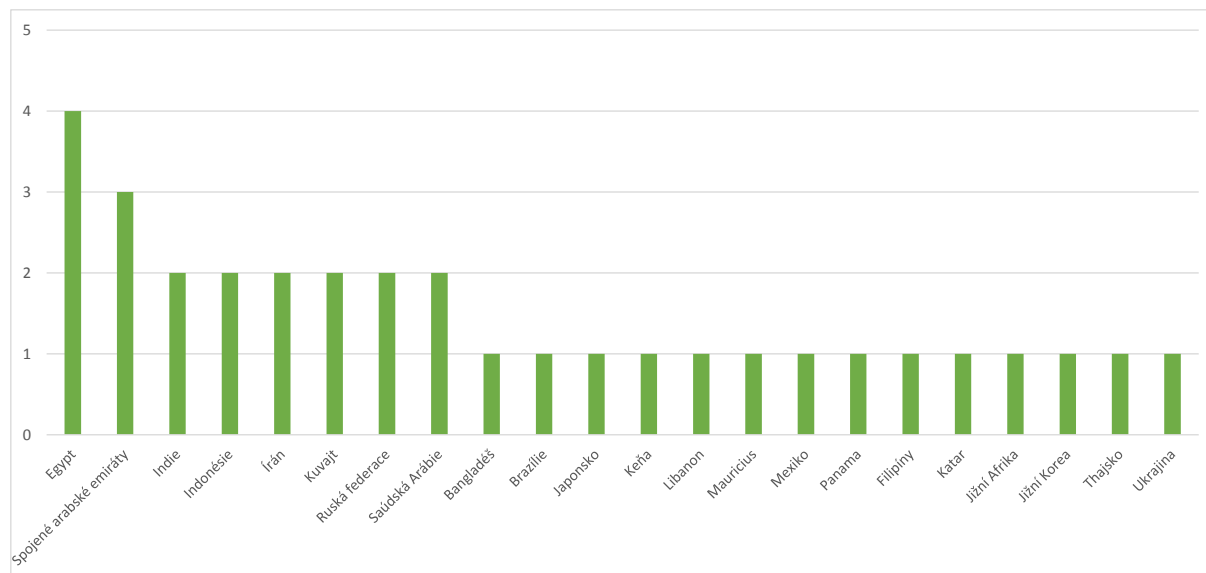
Narušení dodavatelského řetězce v počátečních fázích pandemie vedla k prudkému nárůstu poptávky po základním (zdravotnickém) zboží, a tudíž k nedostatku a k unáhleným omezujícím opatřením, po nichž následovalo nekontrolované zvýšení výroby (zejména v Číně), které přineslo obavy o bezpečnost a dodržování norem EU. Unie zavedla dočasný mechanismus pro transparentnost ve formě **režimu vývozních povolení pro osobní ochranné prostředky**, který nahrazoval vnitrostátní zákazy, přičemž platnost obou skončila na konci května 2020.

Během první fáze pandemie zavedla řada obchodních partnerů EU **vývozní omezení**. Komise tato opatření nadále sleduje, aby si ověřila, zda je jejich trvání omezeno na nezbytně dlouhou dobu, tj. zda jsou opatření odstraněna, jakmile to zdravotní situace dovolí⁶⁶. V případech, kdy se zjistí, že omezení mají vliv na dodávky základního zboží, které EU potřebuje k vyrovnávání se s pandemií COVID-19, se EU snaží tato opatření odstranit nebo zmírnit. Příkladem jsou indická opatření omezující vývoz některého důležitého zdravotnického materiálu⁶⁷, jež mohla být odstraněna prostřednictvím zásahu na nejvyšší politické úrovni.

C. Překážky vyřešené v roce 2020

V roce 2020 Komise aktivně bojovala za odstranění překážek, a jak je vidět z níže uvedeného obrázku 5, zajistila úplné nebo částečné odstranění 33 překážek ve 22 obchodních partnerských zemích.

Graf 5: Počet vyřešených překážek podle partnerských zemí (2020)

⁶⁶ Některá z těchto opatření byla zaznamenána do databáze EU pro účely sledování (Access2Markets <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers>)

⁶⁷ Mezi materiál, na který se vztahovala omezení, patřily hydroxychlorochin, další farmakologicky účinné látky a přípravky obsahující paracetamol (více než třetina indické produkce těchto přípravků se vyváží do EU).

Pro řešení obchodních překážek má Komise k dispozici **řadu nástrojů, které často kombinuje**. Kromě aktivace institucionálního rámce v rámci dvoustranných obchodních dohod (viz oddíl II.2 B. výše) využívá Komise k řešení překážek **diplomatickou cestu** a dialogy s obchodními partnery na nejvyšší úrovni. Pravidelně také poukazuje na překážky v mnohostranném kontextu v rámci WTO. Může rovněž zahájit šetření podle nařízení EU o obchodních překážkách (v roce 2020 byla zahájena dvě šetření a byla dokončena v roce 2021, viz dále).

Ukázalo se, že účinným způsobem odstraňování překážek jsou dvoustranná opatření

Příklady úsilí na dvoustranné úrovni:

- Saúdská Arábie / plasty: Společné úsilí Komise, členských států EU a podniků pomohlo odvrátit technickou překážku ohledně certifikace plastových materiálů ze strany Saúdské Arábie. Členské státy a průmyslová sdružení oznámily Komisi nový požadavek, aby se na obaly povinně používaly certifikované oxo-biologicky rozložitelné plasty. Komise se touto otázkou zabývala a dospěla k závěru, že takové omezení není vědecky podložené (tj. že neexistují důkazy o příznivých účincích oxo-rozložitelných plastů na životní prostředí). Tato skutečnost a další vědecké důkazy předložené delegací EU Saúdské Arábii vedly k tomu, že Saúdská Arábie od technického nařízení o obalových výrobcích upustila.
- Indonésie / práva duševního vlastnictví: Během posledních dvou let se Komise v Indonésii snaží řešit otázku místní výroby jako předpokladu pro patentovou ochranu léčiv, protože to byla pro evropské společnosti, které chtějí soutěžit v Indonésii, vážná překážka. EU jednala s Indonésií diplomatickou cestou a spolupracovala s podobně smýšlejícími zeměmi na nalezení řešení, které by bylo vzájemně prospěšné jak pro místní, tak pro evropská inovativní odvětví a v souladu s mezinárodními normami. V říjnu 2020 Indonésie přijala nový souhrnný zákon o tvorbě pracovních míst, který tento požadavek odstranil. To znamenalo významný posun směrem k dodržování mezinárodních norem, které se mimo jiné týkají výroby, dovozu a udělování licencí k patentovaným vynálezům v Indonésii.

...vedle opatření v rámci WTO a jejich různých výborů...

Vzhledem k nadměrnému množství pravidel a předpisů ovlivňujících mezinárodní obchod je nanejvýš důležité řádné provádění mnohostranných pravidel týkajících se technických překážek obchodu. Díky úspěšnému zapojení EU do **Výboru pro technické překážky obchodu WTO** bylo možné značný počet takových technických překážek obchodu vyjasnit, odstranit nebo zabránit jejich vzniku, což usnadnilo vývoz z EU. Podle posledních odhadů ovlivnila tato opatření **v posledním desetiletí vývoz z EU⁶⁸ v hodnotě asi 83 miliard EUR** v celé řadě odvětví, zejména v oblasti zdravotnických prostředků, léčiv, automobilového průmyslu, potravin a nápojů, výrobků IT a elektrických spotřebičů, kosmetiky, hraček, textilu, keramiky nebo nábytku.⁶⁹

⁶⁸ Tato metodika odhaduje současné obchodní toky, které měly prospěch z odstranění/zabránění vzniku technických překážek obchodu, a neposkytuje vyčíslení zvýšení vývozu nebo jiných dopadů na obchod.

⁶⁹ Viz též publikace centra CEPS z února 2021: „Multilateral cooperation behind the trade war headlines: How much trade is freed up?“ (Mnohostranná spolupráce skrytá za titulky zpráv o obchodních válkách: Jaké množství obchodu se uvolňuje?) autorů Luciana Cernata a Davida Bouchera; https://www.ceps.eu/download/publication/?id=32164&pdf=PI2021-03_Multilateral-cooperation-behind-the-trade-war-headlines.pdf

... a v určitých případech nabídlo další právní cestu nařízení o obchodních překážkách.

Nařízení o obchodních překážkách je právní nástroj, který opravňuje společnosti, průmyslová odvětví, sdružení a členské státy EU podávat u Komise stížnosti na překážky obchodu ve třetích zemích. Splňuje-li stížnost kritéria pro přijetí, Komise případ přezkoumá, aby zjistila, zda existují důkazy o porušování pravidel mezinárodního obchodu, které vede k nepříznivým dopadům na obchod nebo k újmě, a zda je v zájmu EU zasáhnout. Pokud se tímto postupem dospěje k závěru, že je nezbytné přijmout opatření k zajištění dodržování mezinárodních obchodních pravidel a k odstranění způsobené újmy, lze přijmout vhodná opatření, která mohou zahrnovat zahájení řízení o urovnání sporu.

Dosud bylo zahájeno **24 přezkumných postupů týkajících se nařízení o obchodních překážkách** v souvislosti s obchodními praktikami široké škály obchodních partnerů (např. Brazílie, Kanady, Japonska, Turecka). V roce 2020 byla zahájena dvě šetření, která byla ukončena v roce 2021.

- Příklady: Saúdská Arábie / obkládačky a Mexiko/tequila: Dne 5. května 2021 Komise uzavřela šetření týkající se saúdkoarabských opatření⁷⁰ omezujících přístup na trh pro keramické obkládačky z EU a šetření týkající se mexických opatření⁷¹ ovlivňujících vývoz tequily do EU. Tato šetření byla zahájena na základě stížností příslušných hospodářských sdružení (tj. Evropského sdružení keramického průmyslu (Cerame-Unie) a sdružení Brewers of Europe (Evropští pivovarníci)) a vedla k vyjasnění právní situace a hospodářských dopadů opatření třetích zemí. Při těchto šetřeních bylo zjištěno, že nové technické předpisy Saúdské Arábie brání vývozu 75–80 % keramických obkládaček z EU v hodnotě 120–150 milionů EUR ročně a postihují mnoho malých a středních podniků v EU, zatímco odmítnutí Mexika vydávat vývozní osvědčení pro tequilu do EU mohlo představovat vývozní omezení, která jsou podle pravidel WTO zakázána.

Po uzavření těchto dvou šetření **má nyní Komise lepší postavení k tomu, aby mohla tyto překážky odstranit**. Komise nyní bude jednat se Saúdskou Arábií, aby zajistila odstranění těchto překážek, a to buď vyjednáváním, nebo předložením případu WTO. Komise bude rovněž sledovat probíhající správní řízení v Mexiku s cílem zajistit odstranění obchodní překážky.

D. Partnerství v oblasti přístupu na trh v praxi a jeho dopad v roce 2020

V roce 2020 bylo bez ohledu na obtíže způsobené pandemií COVID-19 dosaženo hmatatelných výsledků, a to díky pokračující spolupráci mezi Komisí, členskými státy a podniky v poradních skupinách pro přístup na trh v Bruselu, ale také v mnoha týmech pro přístup na trh řízených týmy pro obchodní politiku v delegacích EU, a zúčastněnými stranami, které poskytují informace o konkrétní situaci v našich partnerských zemích.

Pokud jde o **zeměpisné rozšíření překážek vyřešených v roce 2020**, byly čtyři překážky řešeny v Egyptě, tři ve Spojených arabských emirátech, po dvou vždy v Indii, Indonésii, Íránu, Kuvajtu, Rusku a Saúdské Arábii a po jedné překážce ve 14 dalších zemích. Téměř polovina vyřešených překážek (15) se nacházela v oblasti jižního Středomoří a Blízkého východu, neboť v tomto strategickém regionu

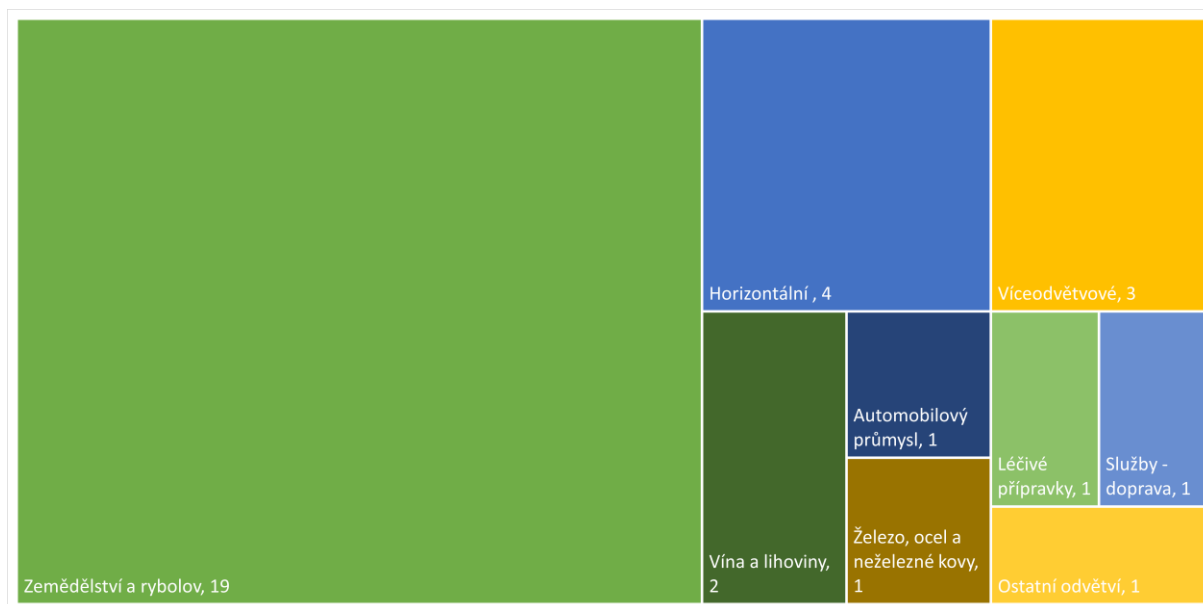
⁷⁰ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/may/tradoc_159564.pdf

⁷¹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/may/tradoc_159563.pdf

Komise reaguje na rostoucí trend protekcionismu. V jižní a jihovýchodní Asii bylo vyřešeno sedm překážek.

Podobně jako v předchozích letech bylo **odvětvím, které mělo největší prospěch** z počtu odstraněných překážek, **zemědělství a rybolov**, jež představuje téměř 60 % všech vyřešených překážek. Sedm z vyřešených překážek (jedna pětina) odpovídalo horizontálním nebo víceodvětvovým překážkám.

Graf 6: Počet překážek vyřešených v jednotlivých odvětvích (2020)

Ekonometrická analýza⁷² provedená Evropskou komisí ukázala, že díky odstranění řady překážek mezi lety 2014 a 2019⁷³ **byl vývoz z Evropské unie v roce 2020 o 5,4 miliardy EUR vyšší, než by byl, kdyby překážky dosud existovaly.** Tento dodatečný objem vývozu EU ve výši 5,4 miliard EUR představuje hmatatelný přínos úsilí při provádění a prosazování, které vyvíjí Komise, členské státy a podniky v rámci partnerství v oblasti přístupu na trh.

IV.2 Snazší podávání stížností: jednotné kontaktní místo

Spuštění jednotného kontaktního místa pomůže soustředit a zmobilizovat zdroje na řešení překážek obchodu...

Spuštění **jednotného kontaktního místa**⁷⁴ dne 16. listopadu 2020 by mělo dále zlepšovat vzájemnou komunikaci mezi Komisí a zúčastněnými stranami při podávání stížností týkajících se překážek přístupu na trh a porušování závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje a stížností týkajících se

⁷² Metodika se vztahuje pouze na obchod zbožím a neumožňuje zahrnutí složitých horizontálních překážek, které mají vliv na zboží, ani překážek mimo zboží.

⁷³ Analýza zahrnuje 130 překážek odstraněných v letech 2014 až 2019. Pomocí této analýzy lze vyčíslit pouze některé překážky, zejména ty, které ovlivňují vývoz zboží z EU a které nemají horizontální účinek. Analýza se nevztahuje na překážky odstraněné v roce 2020, neboť ke stanovení dopadu na obchod jsou zapotřebí údaje nejméně za jeden celý rok po odstranění překážky.

⁷⁴ Viz provozní pokyny: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/form-assets/operational_guidelines.pdf

nedodržování požadavků v rámci „všeobecného systému preferencí“ EU. Jednotné kontaktní místo je koncipováno tak, aby Komise mohla při posuzování stížností vycházet ze spolehlivých důkazů, což jí umožní v případech, kdy se domnívá, že k jednání existují důvody, jednat rychleji a účinněji. Mechanismus jednotného kontaktního místa a pokyny poskytované Komisi se současně zaměřují na obtíže, s nimiž se potýká řada zúčastněných stran při identifikaci správných kanálů a informací, které jsou od nich při podávání stížností očekávány, a při sledování průběhu vyřizování těchto stížností.

Jednotné kontaktní místo rovněž využívá zjednodušeného přístupu k řízení práce v oblasti překážek v rámci Generálního ředitelství pro obchod a v rámci širšího souboru útvarů Komise, které se možnými překážkami zabývají. Přestože jsou průběžně sledovány všechny překážky, jsou některé z nich považovány za prioritní na základě jejich právní síly, hospodářského nebo systémového významu a perspektivy jejich odstranění.

... usnadní přípravu větších případů

Přístup k jednotnému kontaktnímu místu lze získat prostřednictvím online platformy Access2Markets (viz oddíl III. A výše), která umožňuje podávání stížností online⁷⁵. Od léta roku 2020, kdy bylo oznámeno zřízení jednotného kontaktního místa, bylo kontaktováno v souvislosti s případnými stížnostmi více než 60krát, což vedlo k přijetí 17 formálních stížností.

... a pomůže Komisi rychleji a účinněji reagovat...

Jednotné kontaktní místo znamená již nyní skutečnou změnu ve způsobu práce Komise na překážkách. Jak ukazuje níže uvedený příklad, získání správných informací v rané fázi zvyšuje šanci na úspěšné vyřešení překážek prostřednictvím celé řady dostupných formálních a neformálních kanálů.

- **Příklad: Egypt / keramické dlaždice:** Nedávným příkladem je dočasný zákaz dovozu, který Egypt uložil na keramické dlaždice. Společnosti v EU jednající prostřednictvím svého průmyslového sdružení byly s pomocí nového mechanismu jednotného kontaktního místa schopny jednat rychle a díky formuláři pro podávání stížností byly schopny shromáždit požadované informace již několik dní poté, co Egypt opatření zveřejnil. To umožnilo Komisi s pomocí delegace EU navázat spolupráci s egyptskými orgány v rané fázi, a to i prostřednictvím diplomatických kontaktů a výměnou dopisů. Egypt se v březnu 2021 po počátečním tříměsíčním období rozhodl toto opatření neprodloužit, a opatření tak již pozbylo platnosti.

Zároveň je třeba uvést, že všechny dosavadní formální stížnosti byly zaměřeny na překážky přístupu na trh, a nikoli na udržitelný rozvoj, což odráží větší komplikovanost možných případů v této oblasti, ale také větší obeznamenost zúčastněných stran z řad podniků se stávající činností v oblasti přístupu na trh. Komise pravidelně přezkoumává své provozní pokyny k jednotnému kontaktnímu místu podle potřeby a upravuje je se zohledněním připomínek zúčastněných stran.⁷⁶ To je důležité, protože nový systém podávání stížností stanoví pro podniky a další zúčastněné strany odpovědnost za poskytování pokud možno řádně odůvodněných a podložených případů. Pokud tomu tak bude, bude Komise dobře připravena reagovat. Kromě toho si Komise vždy vyhrazuje právo jednat z vlastního podnětu

⁷⁵ Stížnosti týkající se přístupu na trh nebo porušování závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje lze nyní podávat online prostřednictvím příslušných formulářů na portálu Access2Markets.

⁷⁶ První aktualizace zohledňující informace zúčastněných stran byla provedena v září a je k dispozici na adrese <https://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/contacts/chief-trade-enforcement-officer/>

(zahájením případů z moci úřední), a to jak v případě překážek souvisejících s přístupem na trh, tak v případě porušení závazků týkajících se obchodu a udržitelného rozvoje.

V. Dvoustranné a mnohostranné prosazování obchodních závazků: řešení sporů⁷⁷

Základem nového přístupu Komise k provádění a prosazování je účinná práce „zdola nahoru“ na provádění, předcházení potenciálním překážkám a řešení skutečných překážek dříve, než se stanou trvalými. Tato práce však musí být podpořena účinnými právními postupy pro řešení sporů, které by mohly být v případě potřeby použity.

V.1 Využití postupu řešení sporů

A. Mechanismus WTO pro řešení sporů

Mechanismus WTO pro řešení sporů je pro účinné prosazování i nadále důležitý, a to navzdory současnému zablokování funkce jeho Odvolacího orgánu

Mechanismus WTO pro řešení sporů vydává **nezávislá a nestranná usnesení**, která jsou pro strany sporu závazná a proti kterým se lze **odvolat**, přičemž je zaručena **kvalita a legitimita** těchto usnesení.

WTO nabízí vyzkoušený a osvědčený systém řešení sporů, který může EU používat k prosazování svých práv v rámci WTO, pokud jiní členové WTO nedodržují své závazky. Do června 2021 bylo ze strany EU zahájeno 104 z 600 sporů předložených WTO od roku 1995.

V období, na které se vztahuje tato zpráva, **zahájila EU značný počet řízení o řešení sporu**. Přestože na časový harmonogram sporů v rámci WTO měla nevyhnutelný vliv pandemie COVID-19, EU aktivně prosazovala a podporovala opatření ve WTO zaměřená na pokračování řešení sporů, například uspořádání slyšení před skupinou odborníků ve virtuální nebo hybridní podobě.

⁷⁷ Podrobné shrnutí zejména případů WTO, v nichž EU vystupuje jako stěžovatel nebo odpůrce, a případů v rámci dvoustranných dohod EU naleznete v nejaktuálnějším vydání „Přehledu případů aktivního řešení sporů EU“ zveřejněném na internetových stránkách GR pro obchod (<https://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/dispute-settlement/>).

Řízení pro řešení sporů v rámci WTO

- V řadě sporů zahájených EU pokračovalo rozhodčí řízení, mimo jiné: proti Turecku v případě farmaceutických výrobků (DS583); proti Kolumbii v souvislosti s antidumpingovými cly na mražené hranolky z Belgie, Německa a Nizozemska (DS591); proti Indii v souvislosti s nadměrnými indickými cly na určité zboží v odvětví informačních a komunikačních technologií (DS582) a proti USA ohledně některých opatření týkajících se výrobků z oceli a hliníku (DS548) a antidumpingových a vyrovnávacích cel na zralé olivy ze Španělska (DS577).
- EU postoupila do fáze řízení v rámci skupiny odborníků v případě svého sporu ohledně indonéského zákazu vývozu niklové rudy a indonéských požadavků na domácí zpracování týkajících se niklové a železné rudy. Skupina odborníků byla ustavena dne 29. dubna 2021 v Indonésii – Opatření týkající se surovin (DS592).
- V říjnu 2020 povolil Orgán WTO pro řešení sporů ve sporu EU proti USA týkajícím se velkých civilních letadel (DS353), aby EU pozastavila koncese vůči USA do výše téměř čtyř miliard USD ročně. Po skutečném uložení protiopatření ze strany EU dne 10. listopadu 2020 a vzájemném pozastavení protiopatření ze strany EU a Spojených států dne 5. března 2021 na období čtyř měsíců bylo dne 15. června 2021 dosaženo shody ohledně rámce spolupráce pro velká civilní letadla, podle níž zůstanou protiopatření pozastavena po dobu dalších pěti let.

B. Dvoustranné řešení sporů

V roce 2020 Komise pokračovala ve svých soudních sporech v rámci ustanovení o řešení sporů dvoustranných obchodních dohod ...

Postupy pro řešení sporů uvedené v 31 z 37 obchodních dohod EU, na něž se vztahuje tato zpráva, upřednostňují jako první krok vzájemně přijatelná řešení prostřednictvím konzultací. To je proveditelné v případech, kdy je na obou stranách dobrá vůle k rychlému řešení nerovnováhy a k odstranění překážek obchodu zjištěných při sledování dodržování těchto dohod.

Pokud se vzájemně přijatelné řešení na základě konzultací nejeví jako možné, může kterákoli strana požádat o zřízení skupiny odborníků pro řešení sporů.

Od roku 2018 požádala EU o řešení sporu na základě čtyř dvoustranných obchodních dohod: dohody o přidružení s **Ukrajinou**, dohody o volném obchodu s **Korejskou republikou**, dohody o hospodářském partnerství s **Jihoafriickým společenstvím pro rozvoj (SADC)**⁷⁸ a dohody o přidružení s **Alžírskem**. Mezi opatření přijatá v roce 2020 a na začátku roku 2021 patří:

- V dubnu 2020 požádala EU o zřízení rozhodčího tribunálu s **Jihoafriickou celní unií (SACU)**⁷⁹ podle dohody o hospodářském partnerství mezi EU a Jihoafriickým společenstvím pro rozvoj (SADC)⁸⁰ v souvislosti s ochrannými opatřeními přijatými proti vývozu drůbeže z EU. Proces výběru skupiny odborníků, který byl dočasně pozastaven z důvodu situace v oblasti veřejného zdraví, byl dne 22. listopadu 2020 obnoven a stále probíhá.

⁷⁸ Dohoda o hospodářském partnerství mezi EU a společenstvím SADC se vztahuje na EU a šest zemí z Jihoafriického společenství pro rozvoj (SADC): Svazijsko, Botswana, Lesotho, Mosambik, Namibie a Jižní Afrika.

⁷⁹ Pět členů Jihoafriického společenství pro rozvoj (Botswana, Lesotho, Namibie, Jižní Afrika a Svazijsko) vytvořilo celní unii.

⁸⁰ <https://www.sadc.int/about-sadc/overview/>

- V červnu 2020 Komise také pověřila Radu přidružení na základě dohody s Alžírskem, aby se zabývala řadou omezujících opatření týkajících se dovozu, včetně zákazu dovozu, který **Alžírsko** uložilo na automobily. V důsledku toho se v roce 2021 uskutečnila řada kol konstruktivních jednání mezi EU a Alžírskem týkajících se všech napadených opatření a zahájených v září 2020, která byla zaměřena na smírné řešení sporu.
- Pokud jde o **Koreu**, vydala skupina odborníků v lednu 2021 po zpožděních souvisejících mimo jiné s pandemií COVID-19 své rozhodnutí v případě, který EU předložila v souvislosti se závazkem Koreje na základě dohody o volném obchodu ratifikovat základní úmluvy MOP a v souvislosti s právními předpisy o odborových organizacích, viz výše, oddíl II.2 C.
- V případě **Ukrajiny** rozhodla skupina odborníků dne 11. prosince 2020 ohledně zákazu vývozu dřeva do EU ve prospěch EU. Ukrajina dne 29. června 2021 písemně informovala EU o svém pokroku při plnění rozhodnutí rozhodčího tribunálu, ale nebyla schopna oznámit žádné opatření, které za účelem splnění rozhodnutí rozhodčího tribunálu přijala.

Případ řešení sporu s Ukrajinou

V roce 2005 začala Ukrajina uplatňovat zákaz vývozu týkající se řady druhů dřeva ve formě nezpracovaného dřeva a řeziva. V letech 2015 až 2017 Ukrajina rozšířila oblast působnosti tohoto **zákazu vývozu na vývoz veškerého nezpracovaného dřeva**. Vzhledem k tomu, že se tuto záležitost se nepodařilo vyřešit politickým úsilím, rozhodla se Komise dne 22. listopadu 2018 zahájit řízení o řešení sporu s Ukrajinou v rámci dvoustranné dohody o přidružení EU–Ukrajina (rozhodčí tribunál byl zřízen dne 28. ledna 2020).

Přístup, který Evropská komise v tomto případě uplatnila, byl podložen nejen **pevným právním základem**, ale také **hospodářským dopadem** ukrajinského zákazu vývozu. Vzhledem k tomu, že Ukrajina se mezitím stala druhým největším zdrojem dovozu (zpracovaného) měkkého dřeva pro Čínu, klesl dovoz nezpracovaného dřeva z Ukrajiny do EU z 2 milionů tun v roce 2015 (14 % dovozu EU) na zanedbatelných 2 000 tun v roce 2019, což má potenciálně vážný dopad na dostupnost příslušných surovin pro dřevozpracující průmysl EU.

Rozhodčí tribunál vydal dne 11. prosince 2020 své konečné rozhodnutí, v němž dospěl k závěru, že ukrajinský zákaz vývozu nezpracovaného dřeva není v souladu s článkem 35 dohody o přidružení EU–Ukrajina, která zakazuje vývoz. V rozhodnutí bylo rovněž **objasněno, že příslušné výjimky neplatí**, a bylo odmítnuto tvrzení Ukrajiny, že zákaz vývozu nezpracovaného dřeva byl legitimně navržen s cílem chránit ukrajinské lesy. Skupina odborníků tento argument akceptovala pouze v případě dřívějšího velmi úzce vymezeného zákazu vývozu na řezivo deseti velmi zřídka obchodovaných dřevin.

Tento případ ilustruje politiku EU **rozhodného jednání proti vývozním omezením**, neboť ta představují **systémovou hrozbu** pro mezinárodní obchod. To se odrazilo i v opatřeních EU a dalších obchodních partnerů proti některým čínským omezením týkajícím se surovin nebo – v poslední době – v zahájení případu řešení sporu v rámci WTO proti indonéskému zakazu vývozu niklové rudy ze strany EU (DS592 – viz rámeček o řízení pro řešení sporů v rámci WTO).

V.2 Obnovení skupiny rozhodců a odborníků na obchod a udržitelný rozvoj

V prosinci 2020 vyzvala Komise k podávání žádostí v souvislosti s obnovením skupiny rozhodců a samostatné skupiny odborníků na obchod a udržitelný rozvoj s cílem umožnit vytváření skupin odborníků pro řešení sporů v rámci obchodních dohod, jichž je EU stranou. Výběrová komise zkušených mezinárodních soudců a akademiků žádosti posoudí a potvrdí jejich vhodnost pro jmenování.

V souladu se zásadou „rovného zastoupení v rozhodčím řízení“, kterou Komise dodržuje, bude Komise ve svých návrzích soupisů rozhodců a odborníků Radě i při jmenování rozhodců nebo odborníků na obchod a udržitelný rozvoj v konkrétních sporech usilovat o zajištění rovného zastoupení žen a mužů.

V.3 Reakce na překážky při řešení sporů

Vzhledem k zablokování činnosti Odvolacího orgánu WTO usiluje Evropská unie o nalezení dočasného řešení, než bude nalezeno trvalé řešení....

Odvolací orgán WTO je od prosince 2019 paralyzován kvůli zablokování jmenování. Je proto možné, že spory nedospějí k závaznému závěru v případě, že se strana, která prohrála, odvolá proti zprávě

skupiny odborníků k nefunkčnímu Odvolacímu orgánu a odmítne souhlasit s odvolacím řízením podle pravidel WTO. V současné době nelze zpracovat stále větší počet takových případů, což má negativní dopad na stabilitu a předvídatelnost prostředí pro mezinárodní obchod. Tento problém se snaží vyřešit mnohostranné prozatímní ujednání o odvolání při rozhodčím řízení popsané níže.

A. Zprostředkování mnohostranného prozatímního ujednání o odvolání při rozhodčím řízení

„Mnohostranné prozatímní ujednání o odvolání při rozhodčím řízení“ nabízí účastníkům závazné a nezávislé řešení sporů podle pravidel WTO a možnost odvolání...

V dubnu 2020 vypracovala EU a skupina dalších členů WTO **mnohostranné prozatímní ujednání o odvolání při rozhodčím řízení**. Toto ujednání, k němuž se může připojit kterýkoli člen WTO, znamená, že se účastníci zaváží k tomu, že veškerá odvolání ve vzájemných sporech v rámci WTO budou řešena prostřednictvím rozhodčího řízení podle pravidel WTO, protože odvolací Orgán nadále není schopen plně fungovat.

Na základě stávajících pravidel WTO si **mnohostranné prozatímní ujednání o odvolání při rozhodčím řízení mezi svými účastníky a po celou dobu, kdy Odvolací orgán nebude schopen plně fungovat, vyhrazuje právo na odvolání ve sporech v rámci WTO** i právo na závazné a nezávislé rozhodování obchodních sporů. To znamená, že EU ve vztahu k ostatním účastníkům prozatímního ujednání i nadále využívá plně funkční dvoustupňový systém řešení sporů podle pravidel WTO, a to navzdory krizi Odvolacího orgánu. Navíc tím, že si mezi svými účastníky zachovává možnost takového řešení sporů, přispívá prozatímní ujednání obecně ke stabilitě a k zachování obchodu založeného na pravidlech. Do 30. června 2021 se prozatímní ujednání vztahovalo na 25 členů WTO⁸¹. Patří mezi ně hlavní uživatelé řešení sporů v rámci WTO a představují přibližně polovinu světového hrubého domácího produktu. V červenci 2020 založili zúčastnění členové WTO desetičlennou stálou skupinu rozhodců pro odvolání, z nichž mají být pro slyšení veškerých odvolání, na něž se vztahuje prozatímní ujednání, namátkově vybráni tři rozhodci u každého případu.

Prozatímní ujednání se uplatnilo v několika sporech, jejichž obě strany jsou účastníky prozatímního ujednání, a to prostřednictvím podpisu ujednání o odvolání při rozhodčím řízení odpovídajícího modelu prozatímního ujednání. Mezi tyto spory patří případ EU proti Kolumbii týkající se antidumpingových cel na mražené hranolky dovážené z určitých členských států EU (DS591). Pokud tedy EU v této věci uspěje ve fázi řízení v rámci skupiny odborníků, nemůže Kolumbie usilovat o zmaření tohoto výsledku odvoláním u nefunkčního Odvolacího orgánu.

B. Posílení nařízení EU o prosazování pravidel

Změny nařízení EU o prosazování pravidel umožňují EU čelit pokusům partnerů zabránit tomu, aby bylo ve sporech v rámci WTO nebo v dvoustranných sporech dosaženo konečného rozhodnutí.

Změnou „**nařízení o prosazování pravidel**“ EU rozšířila své možnosti důraznějšího uplatňování a prosazování svých mezinárodních práv. **Změny** zavedené nařízením (EU) 2021/167, které vstoupilo v platnost dne 13. února 2021, posilují akceschopnost EU ve dvou významných ohledech.

⁸¹ EU, Austrálie, Benin, Brazílie, Kanada, Čína, Chile, Kolumbie, Kostarika, Ekvádor, Evropská unie, Guatemala, Hongkong (Čína), Island, Mexiko, Černá Hora, Nový Zéland, Nikaragua, Norsko, Pákistán, Singapur, Švýcarsko, Ukrajina, Uruguay a Peru.

- Za prvé, tyto změny umožňují EU pozastavit nebo zrušit své závazky vůči obchodnímu partnerovi v situacích, kdy tento obchodní partner porušuje pravidla mezinárodního obchodu nebo závazky vůči EU, pokud se tento obchodní partner snaží zmařit konečné a závazné uzavření příslušných procesů řešení sporů, ať již v rámci ujednání o řešení sporů WTO, nebo ve vztahu k dvoustranným nebo regionálním obchodním dohodám. Jinými slovy, změny se týkají situací, kdy navzdory dobré víře a nejlepšímu úsilí EU nelze dosáhnout závazného rozhodnutí o obchodním sporu týkajícím se porušení práv EU. To může být způsobeno tím, že protistrana (obchodní partner EU) nepřijala požadovaná opatření (například odmítnutí jmenovat rozhodce v rámci mezinárodní obchodní dohody EU), nebo tím, že se protistrana odvolá proti zprávě skupiny odborníků WTO k nefunkčnímu Odvolacímu orgánu WTO a nesouhlasí s prozatímním odvoláním při rozhodčím řízení podle článku 25 ujednání o řešení sporů WTO. Donucovací opatření ve formě pozastavení nebo zrušení závazků EU vůči dotyčnému obchodnímu partnerovi účinně ochrání hospodářské zájmy EU.
- Za druhé, tyto změny také rozšiřují rozsah možných protiopatření tím, že umožňují EU přijmout protiopatření v oblasti obchodu službami a v oblasti některých obchodních aspektů práv k duševnímu vlastnictví. Řada možností EU, pokud jde o donucovací opatření, je tak podstatně širší a lépe přizpůsobená současné znalostní společnosti. Stanovení těchto opatření odpovídá závažnosti, kterou EU přikládá dodržování závazků ze strany svých obchodních partnerů.